

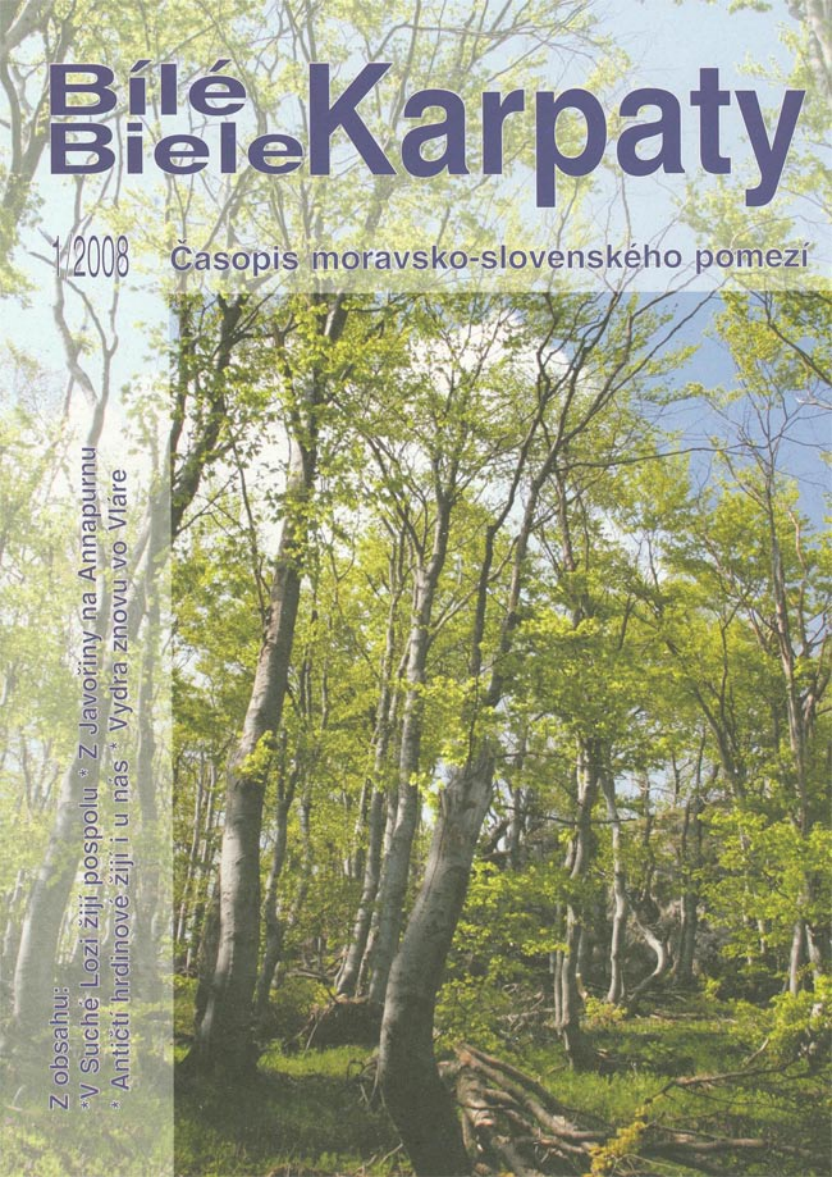
Bílé Karpaty

1/2008

Časopis moravsko-slovenského pomezí

Z obsahu:

*V Suché Lozi žiji pospolu * Z Javoríny na Annapurnu
* Antičti hrdinové žiji i u nás * Vydra znovu vo Vlára

Vážení čtenáři,

držte v ruce nově číslo dalšího, tentokrát již 13. ročníku našeho časopisu. Stejně jako v loňském roce vydáváme letos dvě čísla, a to díky získání grantu z Ministerstva životního prostředí a finanční podpoře z projektu UNDP-GEF „Karpatské louky“.

V tomto čísle časopisu naleznete složenku pro předplacení časopisu. Předplatné zůstalo nezměněno a na rok 2008 činí 50,- Kč. Zahnuje cenu dvou čísel časopisu plus poštovné. Předplatné můžete uhradit také v hotovosti na adrese Bartolomějské nám. 47, 698 01 Veselí nad Moravou nebo bankovním převodem na číslo účtu 144 324 63 89 / 0800, variabilní symbol 2000 u České spořitelny, pobočka Veselí nad Moravou. Pokud platíte převodem z účtu na účet, dejte nám ještě jiným způsobem vědět (e-mailem, telefonicky, dopisem), na jakou adresu máme časopis zasílat.

Na Slovensku můžete uhradit předplatné složenkou na adresu Správa CHKO Bielych Karpaty, Trenčianska 31, 914 41 Nemšová a do zprávy pro příjemce uveďte „Časopis BBK“.

Děkujeme touto cestou všem dárcům, kteří přispívají na vydávání časopisu.

redakce

*Přední strana obálky: Vršatec, Chmelová
Zadní strana obálky: Batolec duhový (Apatura iris)*

Obsah

Úvodník	
Hudba minulosti	1
Náš rozhovor	
V Suché Lozi žijí pospolu	2
Akcie v Bílých Karpatech / Akce v Bílých Karpatech	
Akce v Bílých Karpatech duben-září 2008	4
Hostětiňská Veronika nezapomíná ani na seniory	5
<i>Přibýlí další uživatele známky TBK</i>	6
<i>Bojkovický Miš Maš</i>	6
Portrét	
Z Javořiny na Annapumu	8
<i>Pokosená biomasa může poškodit stromy</i>	9
<i>Kurz Ovocné dřeviny v krajině</i>	10
<i>Malované Karpaty</i>	11
<i>Antičti hřdinové žijí i u nás!</i>	12
<i>Vydra znovu vo Viare</i>	14
Recenze	
Barevná tvář Východního Slovácka	15
Ovoce Bílých Karpat	15
Správy zo správy / Zprávy ze správy	
Bielokarpatské potoky	16
CHKO Biely Karpaty na internete	17
Lesnické okénko	18
<i>Květnatá louka místo skládky</i>	19
Pole neorané	
Minibalíkováčka na seno	20
<i>Kuriér medzi Bielymi Karpatmi a čiernou Atrikou</i>	20
Pohádka	
O bílém kožíšku hranostajů	22
Česko-slovenský slovníček	
Zahrada	23
<i>Konference „Karpatské louky“</i>	23
Pro chytré děti	24

Bílá - Biely Karpaty – časopis moravsko-slovenského pomezí

Vydávají: Vzdělávací a informační středisko Bílé Karpaty, o.p.s., Základní organizace Českého svazu ochránců přírody Bílé Karpaty (Veselí nad Moravou) ve spolupráci se Správou CHKO Biely Karpaty (Nemšová) a Správou CHKO Bílé Karpaty (Luhačovice).

Spolufinancováno z prostředků UNDP-GEF v rámci projektu „Zachování biologické rozmanitosti trvalých travních porostů v pohorí Karpat v České republice prostřednictvím cíleného využití nových zdrojů financování Evropské unie“.

Kontaktní adresy:

VIS Bílé Karpaty, o.p.s.
Bartolomějské nám. 47
698 01 Veselí nad Moravou
tel.: 518 322 545
e-mail: visbk@bilekarpaty.cz
Hana Poková

Správa CHKO Biely Karpaty
Trenčianska 31
914 41 Nemšová
e-mail: sylva.mertanova@sopr.sk
Sylva Mertanová

Redakce: Pavel Bezděčka, Jana Hajduchová, Jan W. Jongepier, Sylva Mertanová, Marie Petřů, Hana Poková, Věra Pospíšilková, Petr Slinták

Fotografie: Pavel Meisl (titulní strana), Martin Hrouzek (zadní strana, str. 13), Karel Fajmon (str. 1), Vladimír Šácha (str. 1, 11), Alena Kučerová (str. 5), Radim Šašínský (str. 7), Jozef Májský (str. 9, 14, 20, 21), Jana Tesařová (str. 10), Pavel Polocký (str. 12), Pavel Šnajdara (str. 12), Petr Juřena (str. 13), Martin Hromádka (str. 18), Ivana Jongepierová (str. 19), Jana Hajduchová (str. 23), Marie Petřů (str. 23).

Kresby: J. Bayer, Hynek A. Joulí, Hůrka K. (2005): Brouci České a Slovenské republiky, Kabourek Zlín (str. 12, 13), Vladimír Šácha (str. 22).

Grafika a sazba: Jana Hajduchová

1. číslo ročníku 2008 vychází v dubnu 2008

Tištěno na recyklovaném papíře.

Reg. č. E 7428, ISSN 1211 – 3638, Ročník XIII. číslo 1, náklad 1300 ks, cena 25 Kč, 25 Sk

Tisk: Agentura NP, Staré Město u Uherského Hradiště

Hudba minulosti

Bílé Karpaty! Bílé? Proč Bílé? Jak vlastně toto okrajové pohožičko karpatského oblouku získalo svůj přívlastek?

Abych řekl pravdu, jistě to nevím, byl jsem tady doma. Že by si ho vysloužil tím, jak na svých hřbetech ochotně nesou studici sněhový kabát, i když v Dolnomoravském úvalu a na kopcích na západ od něj ještě šedne zlatý podzim, nebo se už předěraří černajší rozmrzájící pole? Je to předci jenom nejvyšší pohoží velkého kusu přilehlé Moravy, které bývá za jasného počasí vidět i z dosti vzdálených koutů, tak kdo ví! Nebo snad za to jméno mohou bělostné útesy bradel, jež zdobí jejich východní okraj na slovenské straně? Možná. Možná ale, že je tak lidé nazvali pro svažovité nátrže a sesuvy vyřité čerty do luk na úbočích, díky nimž se pak louky na slunci svítí – to jak bělavé plošky čerstvě odkrytého jílovce odráží sluneční paprsky.

Ať už je to jakkoliv, já mám nejraději vysvětlení, jež coby úvahu zmiňuje profesor Josef Podpěra, vevělvýznamný to československý botanik, v jednom ze svých pojednání o Bílých Karpatech. Co když se Bílé Karpaty jmenují podle zdejších stepí, jejichž ráz v létě udávají bílé chmýřky kavyly tenkolistého?

Jakže? Stepi v Bílých Karpatech? Kde jsou tady jaké stepi? Pravda, dnes již byste je tady hledali jen stěží, ale ještě v půli dvacátého století, kdy profesor

Podpěra tuto myšlenku napsal, se na pahorcích moravského předhoří Bílých Karpat rozkládala širá stepní luka. Na nich začátkem léta pohustu a dozrávaly kavyly a jejich stříbřité bílé chmýřky se vlnily ve větru, takže celá temena či úbočí kopců byla oděna mihotavým bílým závojem. Bělokarpatské stepi, které připomínaly daleké stepi jižního Ruska! Jedinečné stepní louky – dědictví po desítkách předchozích generací místních usedlíků! Jejich vznik kdysi umožnil právě člověk. Omezil rozmach lesa v nejvlhčích, a nejmolejších časech doby poledové a v průběhu dalších tisíciletí pak tyto louky polouvytrávil a udržoval hospodařením pro svou základní obživu. Na otevřených bezlesých plochách tu našly útočiště mnohé živé připomínky dávno zaniklých chladných stepí doby ledové. Díky člověku tu stepní rostliny a živočišné přečkaly více než sedm tisíc let krajinných změn, jejichž vlivem už jinak v celém širokém okolí vyhvynuly.

Stačilo jen několik let ze začátku druhé poloviny dvacátého století, aby nám dnes v Bílých Karpatech po kavylových porostech zůstala jenom vzpomínka. Pro mě už jen vzpomínka zapsaná v historických dokumentech a možná i v dosud používaném jménu: Bílé Karpaty. Na kopcích mezi Blatnicí, Blatnickou a Hlukem, kde bývaly největší komplexy stepních luk, jsou dnes stepi kulturní – pole, na která byly někdejší stepi přeměněny v dobách socialistického hospodaření, případně se stepní louky vlivem

Koniček velkokvětý (*Pulsatilla grandis*)

silného hnojení změnilo k nepoznání a jsou z nich už jen pole na trávu. Kromě polí a vinohradů vznikla nesmyslně na některých místech, zejména na vrcholové části kopce Kobylí hlava, také pole jiná – kulturní smrčiny a bory.

Kdyby tak bylo možné zachovat alespoň malý odlesk bývalé slávy bělokarpatských stepí i do dnešních dnů, aby si mohli lidé občas připomenout, jak to tady kdysi vypadalo a jak možná jejich kraj dostal své jméno! Asi poslední nadějí je záchrana zbytečků stepních porostů na Kobylí hlavě a obnova stepí alespoň na části ploch dnes porostlých lesem. Malinké populace některých stepních druhů tu dosud žijí při lesních okrajích a v podrostu stromů jako umlčovani svědkové zbytečně spáchaného zločinu. Skutečnou šanci na dlouhodobé přežití budou mít, až když je osvobodíme od cizorodého lesa, a ony tak získají zpět alespoň část bývalého životního prostoru. Možná že pak na Kobylí hlavě nenajdeme jenom poslední dožívající jedince stepních druhů ztracené na zarůstajících lesních světlínách jako jednotlivá sněhová písničky rozházená v dvoustránkovém novinovém článku, ale třeba tu zaslechne i několik ucelených veršů písně o časech dřívějších.

**Karel Fajmon
Velká nad Veličkou**

Pohled do přírodní rezervace Kobylí hlava

V Suché Lozi žijí pospolu

Petr Gazdík ze Suché Loze u Uherského Brodu patří mezi neaktivnější a neúspěšnější starosty v oblasti Bílých Karpat. Jeho jméno je často slyšet nejen na úpatí Javořiny, ale také například v kuloárech nejvyšších politických kruhů. O rozhovor jsme tohoto mladého komunálního politika však požádali z důvodů spíše regionálního ražení.

Petře, vy jste coby starosta obce Suchá Loz jedním s iniciátorův založení mikroregionu Východní Slovácko. Dodnes také působíte jako jeho místopředseda. Čím to je, že tento svazek obcí patří mezi nejaktivnější v oblasti Bílých Karpat?

Má to několik důvodů. První je ten, že jsme si řekli, že si budeme dávat splnitelné cíle. A zatím všechno, co jsme si vytkli, se nám daří. Základem je také vztah jednotlivých starostů. To znamená, že existence toho regionu je založena na skutečné vůli ke spolupráci. Že vidíme dál než k hranicím katastru vlastní vesnice či volebního období. A každý z nás si uvědomuje, že to, na čem pracuje v rámci mikroregionu, nedělá pro sebe, ale pro další generace. Že to ocení především lidé, kteří přijdou až po nás.

Jak se díváte na důležitost vzájemné komunikace v rámci takové spolupráce?

Ta funguje velmi dobře, protože Východní Slovácko má šest členů. A to je tak akorát. Pro mě není problém, když je potřeba nutně získat nějaký podpis, obvolat kolegy a za hodinu mám souhlas a razítka všech starostů, což u větších regionů možné není. To umožňuje vzájemnou komunikaci na úplně jiné úrovni, než kdyby nás tam bylo třeba dvacet.

A co když narazíte na nějaký problém...

Trochu s úsměvem bych řekl, že Východní Slovácko funguje jako Evropská unie, že prostě musí dojít ke konsensu. Ono se opravdu ještě nikdy nestalo, že by se mezi námi nějaký zásadní rozpor objevil. Vždycky jsme silou argumentů dosáhli výsledku, který byl pro všechny strany dobrý. Někdy to chce upozadit tu svou obec nebo své já, ale výsledek je

pak o to kvalitnější. Nakonec přestože jsou starostové Východního Slovácka každý víceméně z jiné politické strany, jsou schopni se domluvit, a to proto, že nepolitikaří a nehrají si pouze na vlastním písečku.

Někteří starostové zakládání mikroregionů vnímají pouze jako prostředek k získávání finančních dotací. Domníváte se i vy, že myšlenka mikoregionální spolupráce je pouze záležitostí společně získaných peněz?

My každoročně pořádáme společné zasedání zástupitelstev všech obcí, protože to nejsou jen starostové, kdo určuje jejich směřování. Na to je jeden člověk skutečně malý pán. Důležitá je také myšlenka vzájemné propagace. Začalo se stávat běžným, že třeba obyvatelé Nivnice navštěvují kulturní akce v Suché Lozi, nebo že obyvatelé Bystvice navštěvují Vičnov. Ten region prostě spolu začíná žít, i když je jasné, že to sblížení bude trvat delší dobu. Ukázalo se to například na projektu turistické propagace, kdy jsem sám zjistil, že vůbec nevíme, co je pozoruhodného ve vedlejší obci. I proto jsme se začali intenzivněji navštěvovat. Náš region tedy není závislý na Evropské unii a rozhodně neskončí v roce 2013, kdy do obcí přestanou téct dominantní dotace.

Mikroregion Východní Slovácko leží na okraji CHKO Bílé Karpaty. Je to pro vás výzva, nebo omezení?

Je to rozhodně výzva, i když polovina jeho území leží mimo chráněnou krajinnou oblast. Každopádně můžeme nabídnout nejen krásu folklóru, lidové architektury nebo historie, ale také místní přírodu, což vzhledem k turistickému ruchu skýtá velké možnosti.

Má to ale i svá omezení. My se tu sice snažíme žít v souladu s přírodou a nedělát něco, co by jí ubližovalo, ale občas narazíme na odlišný názor ochránců přírody ve věci budoucího vzhledu okolní krajiny. Zatím jsme se však dokázali rozumně domluvit.

A váš osobní vztah k Bílým Karpatům ...

Jako skautský vedoucí přirozeně

Petr Gazdík

čerpám energii také z okolní přírody. Když jsme začali zachraňovat rezervaci Horní louky nebo dávat do pořádku obecní lesy, bylo až neuvěřitelné sledovat, jak nám tu energii příroda zase vrací. Na těch loukách před dvěma lety rostlo pouze kroví, teď tam přijede a vidíš kolem sebe sto vstavačů bledých. To je úžasná věc, která člověka nabíjí a přirozeně posiluje i jeho vztah k místu.

Když se, Petře, podíváte kolem sebe – nejen na celou naši zemi, ale třeba jen na vesnice pod Javořinou, na způsob života, priority a hodnotový žebříček lidí – jste spokojen s dnešním realitou?

Možná se budete divit, ale jsem. Historicky opravdu prožíváme jedno z nejspokojenějších období našich dějin. Také mě těší, že se lidé už „nazrali“ toho tupého konzumerismu a pochybné televizní zábavy. Třeba u nás na vesnici se boulivím způsobem rozvíjí společenský život, protože občané mají potřebu se scházet. Už to není tak jako v polovině devadesátých let, kdy na kulturní akci přišlo deset lidí. Teď jsou to stovky. Ti lidé prostě chtějí žít společně a objevují kouzlo tradičních hodnot.

V současné době je ve fázi zakládání nový mikroregion zatím pracovní nazvaný Bílé Karpaty. Zda v tomto směru nezustane jen u prohlášení či podpisů, ukáže až budoucnost. Každopádně pokud by se to podařilo, pro Východní Slovácko by takový mikroregion mohl být přirozeným partnerem třeba už pro množství vzájemných vazeb mezi jednotlivými obcemi zastoupených v obou mikoregionech ...

Určitě. My už teď pracujeme na projektech Východního Slovácka, které se v rámci Bílých Karpat dotýkají i dalších vesnic, a zatím ta spolupráce byla bezproblémová. Dornivím se ale, že nový spolek obcí nebude mít jednoduchou cestu. Sami jsme to zažili. To je prostě tvrdá dřina, stovky hodin třetího názoru a práce na projektech. Pokud však nový mikroregion bude opravdu funkční, byl by to vhodný partner pro spolupráci. Třeba to, na čem pracujeme ve Východním Slovácku, by se dalo částečně napojit i na ně. Například v oblasti turistického ruchu se to přímo nabízí, protože dnes už jeden mikroregion nedokáže sám turistovi nabídnout pobyt na více dní. A když bude na něj víc než deset vesnic, jsme někde jinde. Ta spolupráce je tedy do budoucna v podstatě nutná.

Přejdeme ke konkrétním projektům. Čeho si - z toho, co se doposud v rámci mikroregionu Východní Slovácko podařilo dosáhnout - ceníte nejvíc?

No, já bych to rozdělil na záležitosti materiální a lidské. Asi nejcennější je to, že si v rámci mikroregionu dokážeme pomáhat. Když mám problém, zvednu telefon, že potřebuji to a to a kolegyně mi s tím v rámci možnosti - třeba i finančně - pomohou. Z materiálních záležitostí jsou to určité důležité turistické rozcestníky Východního Slovácka, které návštěvníky zavedou na nejdůležitější a nejatraktivnější místa v jednotlivých obcích. Ty využívají občané celého mikroregionu. A v současné době pracujeme na rozhlednicích, protože náš kraj má řadu úžasných a doposud neobjevených míst, která by se právě díky nim mohla zpřístupnit. Tak na to se moc těším.

Časem tedy můžete pozvat i Ludka Munzara, aby natočil novou sérii svého televizního cyklu o rozhlednách. Tentokrát z Východního Slovácka. Ale vážně. Jak vy se díváte na problém opětovného zpřístupnění krajiny - obnovování zaniklých polních cest, které vzaly za své během družstevního scelování pozemků apod.?

V tomto případě budu mluvit jen za Suchou Loz, protože z našeho mikroregionu jsme v této záležitosti asi nejdál. Tím se nechlubím, pouze konstatuji. V těchto týdnech totiž dokončujeme komplexní pozemkovou úpravu, která díky plánu tzv. společných zařízení umožní navrátit krajině ekologickou stabilitu. A už teď jsme vyřešili úžasně věci. Budou obnoveny polní cesty, staré meliorační

brázdy nebo suché poldry. To aby třeba nedocházelo k povodním. Náš největší problém jsou pak větrolamy, které se měly obnovit už před patnácti lety, ale kvůli majetkoprávním nejasnostem se s tím nepohnulo. Přitom - pokud jde o větrnou erozi - úpalí této části Bílých Karpat patří mezi nejrizikovější místa v republice.

Vím, že jedním z plánovaných projektů mikroregionu je i rekonstrukce rekreačních zařízení mezi obcemi Suchá Loz a Korytná...

My bychom tam rádi vybudovali jakési environmentální centrum, které by sloužilo školám, spolkům i jednotlivcům. Zároveň bychom tam chtěli dát prostor i pro individuální rekreaci s tím, že by byly k dispozici nějaké chatky - samozřejmě s důrazem na zachování celkového rázu místa a okolní krajiny. Měl by to být areál, který bude lahodit oku a zapadne do okolní přírody. Ovšem investice do rekreačního areálu není prioritou naší obce, takže to beru spíš jako vizi do budoucna.

Teď trochu osobnější otázka. Vy, Petře, máte vlastní rodinu, šéfuje obci, zastáváte důležitou roli v rámci mikroregionu a k tomu ještě budete jít za práva českých a moravských vesnic na nejvyšší politické úrovni. Vaše angažmá za spravedlivé roz-

dělování daní je všeobecně známé. Někdy si říkáš, kde na tolik aktivit berete energii?

Dobrého starostu dělají dobří lidé kolem něho. Můžete mít sebelepší nápady a snahy, ale pokud lidé kolem vás nebudou plnit své povinnosti a někdy neudělají i něco navíc, než musí, budete jenom hasit požáry. Já mám to štěstí, že kolem sebe mám lidi, o které se mohu opřít. Největším základem je samozřejmě rodina. Ale mám také vynikající přátele a spolupracovníky. Mám skvělé zastupitelstvo, které táhne za jeden provaz. A v neposlední řadě cítím podporu přímo od občanů. V naší obci není nic neobvyklého udělat něco zeistně pro druhé, zajímá se o věci veřejné. A to jsou věci, které člověku dávají sílu.

Jak se vyrovnáváte se situacemi, kdy se svým názorem postavíte mocnějším a jste pod velkým tlakem? Měl jste už někdy nutkání lidově řečeno se vším seknout?

Tisíckrát. Tlaky jsou skutečně obrovské a někdy to připomíná bodnutí do vosího hnízda. Ale když vás podrží lidé okolo vás, potom už bojujete jenom s vlastním strachem. A když ho překonáte, je vše mnohem snazší.

Petr Slinták

Suchá Loz

Akce v Bílých Karpatech duben–září 2008

Horodniňsko

21. dubna–5. května: Tvarožná Lhota – Bylinky Karpat, sběr bylin na karpatských loukách pro bylinné čaje (tel. 518 337 008, 724 162 265)

18. května: Tvarožná Lhota – Otvírání rozhledny a salaše Travníčná (tel. 518 337 008, 724 162 265)

24. května: Strážnice – Abeceda fernesel (tel. 518 334 762)

30.–31. května: Strážnice – 26. folklorní festival Dětská Strážnice (tel. 518 334 762)

16. června: Malá Vrbka – Hornácké kosení (tel. 518 329 510)

17. června: Blatnice – Hlavní pouť u Svatého Antonínka (tel. 518 331 221/225)

26.–29. června: Strážnice – 63. Mezinárodní folklorní festival (tel. 518 334 762)

1. července: Blatnice – 2. hlavní pouť na kopci sv. Antonínka (tel. 518 331 221/225)

11. července: Javorník – Javornické zpívání (tel. 518 329 208)

18.–20. července: Velká nad Veličkou – 51. Hornácké slavnosti (tel. 518 329 201/824)

21. července – 4. srpna: Tvarožná Lhota – Etnosalaš, sběr letních bylinek (tel. 518 337 008, 724 162 265)

2. srpna: Petrov – Den vinařů (tel. 722 804 151)

9.–10. srpna: Vnorovy – Slavnosti na mlátě, U strýčka Plevy (tel. 518 309 540)

15.–17. srpna: Strážnice – Strážnická pouť (tel. 518 334 762)

18. srpna: Velká nad Veličkou – Ozvěny Hornácka (tel. 518 329 201)

23. srpna: Strážnice – Zarážání hory (tel. 518 334 762)

7. září: Strážnice – 11. ročník Folklorolympiády (tel. 518 334 762)

13. září: Strážnice – Vinobraní (tel. 518 334 762)

20.–21. září (od 10.00 hod.): Tvarožná Lhota – Oskorušobraní, jarmark fernesel (tel. 518 337 008, 724 162 265)

Myjavsko

15.–17. června: Myjava – 48. ročník mezinárodního folklorního festivalu (tel. 034 621 3389/2588)

Uherskobrodsko

12. dubna (od 10.00 hod.): Hostětín – Řez a ošetřování ovocných stromů (tel. 572 641 855)

17. dubna, 15. května, 21. června: Hostětín – Dny otevřených dveří Centra Veronika, představení energeticky pasivní budovy (tel. 572 641 855)

26. dubna: Lopeník – Otvírání rozhledny na Velkém Lopeníku (tel. 572 695 240, 602 601 696)

14. května: Hostětín – Kurz Ekologické zemědělství a lesnictví (tel. 572 641 855)

16.–18. května: Kúnovice – Jízda králů (tel. 572 432 721)

23.–25. května: Vlčnov – Vlčnovské slavnosti s Jízdou králů (tel. 572 675 112)

23.–25. května: Hostětín – Konference Venkovská krajina 2008 (tel. 572 641 855)

31. května: Strání-Květná – Pochod rodičů s dětmi, naučná stezka Květná (tel. 572 695 240, 602 601 696)

7.–13. června: Hostětín – Letní škola udržitelného rozvoje (tel. 572 641 855)

14. června: Mikovice – Oslavy 750 let Mikovic

28. června: Lopeník – Jubilejní setkání na rozhledně Velký Lopeník (tel. 572 695 240, 602 601 696)

27. července (9.30–16.00 hod.): Velká Javorníka – Slavnosti bratrstva Čechů a Slováků (tel. 572 695 240, 602 601 696)

4.–6. července: Hluk – XX. Doňácké slavnosti s jízdou králů (tel. 572 581 671)

11.–13. července: Starý Hrozenkov – Kopaničácké slavnosti (tel. 572 696 111/144)

28. července–1. srpna, 3.–8. srpna: Hostětín – Prázdninový pobyt pro rodiče s dětmi od 4 let (tel. 572 641 855)

6. září: Dolní Němčí – Vaření trnek a jarmark lidových fernesel (tel. 572 648 721)

7. září: Starý Hrozenkov – Hody s dožínkami (tel. 572 696 111/144)

Zlínsko

19. dubna: Valašské Klobouky – Otvírání studánek, setí semínek a sázení stromků v přírodních rezervacích (tel. 577 320 069)

25. května (8.00 hod.): Valašské Klobouky – Přechod Bílých Karpat: tradiční turistická akce, setkávání Čechů a Slováků (tel. 577 311 150)

26.–29. června: Valašské Klobouky – Valašské kumštování (tel. 731 119 009)

28. června – 19. července: Valašské Klobouky – Tradiční kosení bělokarpatských luk (tel. 577 320 145)

15.–17. srpna: Valašské Klobouky – 6. setkání muzikantů v Bílých Karpatech (tel. 577 320 579)

30. srpna (14.00 hod.): Slavičín, Pívečkův lesopark – Pohádkový les: soutěže, hry, hudba, občerstvení a spousta dalších překvapení (tel. 577 342 822, 732 343 379)

11.–14. září: Luhačovice – 16. Mezinárodní festival dětských folklorních souborů písní a tanců (tel. 577 682 220)

Hostětínská Veronica nezapomíná ani na seniory

Vzdělávací centrum Veronica Hostětín má bohaté zkušenosti s programy pro děti a mládež či pro generaci lidí v aktivním věku se zájmem o ekologii a životní styl s tím související. V pestré programové nabídce však nechybějí ani akce zaměřené na generaci seniorů.

Když jsme vloni připravovali první ročník Týdne pro aktivní seniory, šlo svým způsobem o krok do neznáma.

připravený nabídný program sestavený z pohybových i duševních aktivit? Výsledek předčil očekávání. Již první vycházka po ekologických projektech Hostětína a společný večer na téma Ochranná známka Tradice Bílých Karpat, spojený s ochutnávkou oceněných produktů, naznačil, že jsme zvolili správnou cestu. Senioři si doslova užívali každou z nabízených aktivit. S nadšením absolvovali lekce trénování paměti, rehabilitační cvičení, večer zaměřený na ruční

Aktivní lze být v každém věku

Věděli jsme, že oslovujeme generaci, která vyrostla v době, kdy se ekologická témata neřešila. A navíc jsme oslovovali generaci, jejíž mnozí příslušníci již na jakoukoliv aktivitu rezignovali a mnohdy žijí uzavřeni do samoty svých bytů, v zajetí televizních seriálů. Nutně jsme si kládli otázku: přijmou senioři námi

práce. Velký zájem vzbudila beseda se spisovatelem a publicistou Jiřím Jilkem o žitkovských bohyních doplněná vystoupením známé muzikantské rodiny Gabrhelových ze Starého Hrozenkova. Původně hodinová beseda se protáhla do pozdních nočních hodin a nemohla skončit jinak než společným zpěvem

Jeden z výletů do okolí Hostětína

moravských i českých písniček. Dojmy z besedy na druhý den ještě umocnila návštěva kopaničářské obce Vyškovec a Muzea Bojkovska v Bojkovicích.

V průběhu týdne se ze seniorské skupinky, jejíž členové se náhodně sjeli z celé České republiky, vytvořila výborná parta, v níž vládla radostná nálada, nebyl čas na neudu a smutky. A tak jsme v závěru týdne mohli slyšet: „No, já tady ani nemusím brát svoje prášky na spání, bez nichž doma zaručeně neusnu; tady spím jak dudek.“ Svůj nemalý podíl na spokojenosti a dobré kondici seniorů měla i výborná strava respektující pravidla zdravé výživy a nabízející i prostá jídla venkovské kuchyně. Šéfkuchařce Mileně Zajíčkové se dostalo mnoha slov zasloužené chvály.

Když jsme se po týdnu se „svými“ seniory loučili, bylo nám všem trochu smutno. Na druhou stranu nás těšilo, že řada z nich při odjezdu slibovala, že teď už bude pečlivě třídit odpad, tak jak to viděli v Hostětíně. I to je jeden z pozitivních výsledků Týdne pro aktivní seniory v hostětínském Centru Veronica.

Druhý ročník Týdne pro aktivní seniory se letos uskuteční 7.–11. dubna, tedy až po uzavření tohoto čísla. Blíží informace jsou všem zájemcům k dispozici na www.hostetin.veronica.cz.

Akce byla podpořena grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska v rámci Finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti.

Alena Kučerová
Hostětín

Přibyli další uživatelé známky TBK

V druhém čísle loňského roku jsme informovali, že prvních jedenáct zájemců převzalo certifikáty TBK svědčící o kvalitě a regionálním původu výrobků.

V polovině prosince loňského roku byly ve Veselí nad Moravou předány další certifikáty opravňující žadatele k užívání

Karpat a dokládá příznivý vztah k tomuto kraji.

Dosavadní praxe u nás i v zahraničí potvrzuje, že systém regionálních ochranných známek přináší užitek, a proto se s nimi budeme setkávat stále častěji. Již nyní existují výrobky s ochrannými známkami na Šumavě, v Krkonoších, Beskydech či v Moravském krasu, na slovenské straně Bílých Karpat vznikla sesterská značka Tradice Bílých Karpat.

Ochranná známka Tradice Bílých Karpat® je výzva pro místní výrobce a poskytovatele služeb, kterým přináší nový způsob propagace a zviditelnění jejich produktů služeb.

Certifikát k užívání ochranné známky Tradice Bílých Karpat® tentokrát obdrželo sedm lidí.

Monika Němečková ze Šanova vytváří paličkovanou krajkou, kterou proměňuje ve šperky a obrázky; také pořádá kurzy paličkování. Komise ocenila jemnou krásu jejich výrobků, pro něž autorka využívá převážně náboženskou tematiku.

Silvie Macháčková z Lúhačovic získala certifikát za dekorativní perník. Tyto perníky vyrábí v tradičních tvarech, jako jsou srdíčka nebo koničci, zhotovuje však i unikátní větší kompozice – např. perníkové modely staveb. Komise ocenila až filigránský způsob zdobení perníků.

David Opálka z Křekova obdržel certifikát za své košíkářské výrobky (košíky, koše, ošatky, bedýnky, bedny, truhly,

opletené lahve, opletené demžony), jeho tvorba skýtá nepřeberné množství variant, vyniká stylovou čistotou, vysokou řemeslnou úrovní a výbornými uživatelskými vlastnostmi.

Josef Káňa z Návojné vyrábí marionety - dřevěné loutky s keramickou hlavou ovládané pomocí vodícího drátu a vahádl. Kromě toho sestavuje také loutková divadla včetně dekorací. Loutky Josefa Káni jsou unikátní, mistrné zpracovaná díla, při jejichž tvorbě autor využívá svůj um práce se dřevem i v keramické tvorbě.

Včelář Karel Beniček z Bystřice pod Lopeníkem nabízí med květový či medovicový, a to i srovnávaný. Jak vyplývá z hodnotící zprávy, žadatel splňuje náročné podmínky i pro udělení značky ekologicky včelář. Jeho produkty mají dlouhodobě špičkovou kvalitu.

Zdeněk Halík z Boršic v Blatné provozuje pěstelskou pálenici rodinného typu, a to s více než šedesáti letou historií. Pálenice využívá tradičního způsobu pálení pomocí dvou kotlů a je vyhledávána zájemci ze širokého okolí pro výbornou kvalitu výsledných produktů.

Josef Buzík včelář v okolí Velké nad Veličkou. Jak konstatovala výběrová komise, jeho produkty patří v České republice k absolutní špičce. Zvlášť ceněna je jeho lahodná medovina, kterou vyrábí prostým kvašením medu, bez přídavku lihu.

**Zdeněk Kučera
Hostětín**

Výrobky z medu pana Josefa Buzíka

regionální ochranné známky Tradice Bílých Karpat®. Osm vybraných žadatelů je převzalo z rukou Jiřího Němce, vedoucího Správy CHKO Bílé Karpaty.

Nositeli regionální ochranné známky Tradice Bílých Karpat® mohou být výrobky i služby. Známa, která garantuje jejich kvalitu, významně pomáhá v propagaci regionu, posiluje konkurenceschopnost i úspěšně uplatnění jejich uživatelů na trhu. V neposlední řadě vytváří ochranná známka Tradice Bílých Karpat® pocit sounáležitosti lidí žijících v Bílých

Bojkovický Miš Maš

Bílé Karpaty – to není jenom folklór. Žijí zde lidé, které zajímá jiná kultura, přitom nikomu nepřejde u umí sami sebe važit. Už řadu let o tom svědčí hudební Miš Maš páty. Jeden z jejich organizátorů - Libor Baránek z Bojkovic - nám tuto událost v několika odpovědích přiblížil.

Co se skrývá za neobvyklým názvem Miš Maš?

Název Miš Maš páty by měl symbolizovat bourání hranic mezi hudebními styly, škatulkováním, kdo kam patří a o co hraje; dovětek páty značí, že vic než samotný festival by tato akce měla být oslava toho, že přichází léto, oslava

setkání starých známých a oslava života vůbec. Miš Maš páty je jeden z posledních D.I.Y. (Do It Yourself – Dělej to sám) festivalů u nás, vše si děláme sami na koleně, bez sponzorů, bez reklam. Miš Maš je organizmus, který ožije začátkem června a který opravuje statek Ústsko v Bojkovicích (zdevastovaný komunistickým režimem) jenom proto, aby se tady mohl festival uskutečnit. Je to čas ohřů, kytar a historek starých známých, kteří se zase po roce sešli a mají si o co říct. Vyvrcholením tohoto času je samotný festival.

Jakou muziku může divák na festivalu slyšet? Jak vybíráte? Jsou to vaši přátelé, nebo zveți i „zvučná jména“?

Kapely vybíráme sami, dál by se použít popěvek skupiny Cement. V přehrávkové komisi sa sešli odborníci, až na čestné vjmky zkušenosti hudebníci. Při výběru je nejdůležitějším kritériem to, že se to líbí nám samotným. Nepodléháme trendům, zveme uskupení, které někdo někde slyšel, které někdo někomu doporučil, která nejsou moc známá, ale měla by být. To, že máme čuch na zajímavé věci, svědčí o účasti kapel jako např. Akurat (Polsko), Trottell, Máefél a Zagar (Maďarsko) v době, kdy ještě nebyly v ČR moc známé a posléze se staly známějšími u nás i v okolních státech.

Zvučná jména moc nezveme, protože to podle nás jaksi postrádá význam. Návštěvník českých festivalů může vidět a slyšet každý rok stejná zvučná jména na téměř každém českém festivalu. Nám připadá zajímavější hledat budoucí zvučná jména, nové tváře, zjišťovat, co se kde děje.

Jak to všechno začalo? Proč?

Festival Miš Maš párty vznikl původně jako trošku větší oslava narozenin. První dva ročníky se uskutečnily na myslivecké chatě Repová nedaleko vesnice Žilková. Přijelo asi 150 lidí. Každým rokem návštěvníků přibývalo, až se počet ustálil na 500-700 návštěvnících.

Kolikátý rok už se koná?

Letos se uskuteční 15. ročník.

Kolik lidí loni přišlo?

Za celý víkend se vystřídalo asi 500 lidí.

Kde akce probíhá a jak to tam vypadá? Hraje více kapel najednou?

Miš Maš párty probíhá na statku Ústsko na kopci nad Bojkovicemi, ze kterého je krásný výhled na okolní kopce, zámek Nový Světlov a podhůří Bílých Karpat. To místo má v sobě kouzlo starých časů, které na každého dýchá až už v době konání festivalu, nebo i jindy. Velká mašta! – hlavní sál, kam se vejde asi 250 lidí; potom starý sklep, ze kterého se stane na víkend vlnárna; čajovna ve velkém vojenském stanu, kde se odehrávají komornější vystoupení, a k tomu

ruiny budov, jejichž tep zastavil minulý režim. Návštěvníci toto ctí a uvědomují si, stejně jako to, že nemáme žádné ploty. Respektují požadatele a jenom díky tomu se může festival konat zase další rok. Za 14 let jsme měli jenom dva konflikty – a to si mezi sebou místní podnikatelé vyřizovali účty. Vzpomeňte na vesnické zábavy, jak tam to dříve vypádo...

Máte ambice stát se celomorařským setkáním, nebo děláte raději akci pro radost sobě a „pro místní“?

Rozhodně nechceme růst do něčeho velkého. Všechno dělá parta nadšenců bez nároku na honorář, případný výdělek se vždy použije na nákup aparatury, vojenských stanů a dalších potřebných věcí. Respektujeme místo konání festivalu, které má určitou kapacitu, i obyvatelé Bojkovic, kteří se této akci děsí. Neděláme festival pro peníze, ale pro radost. A větší počet lidí znamená více starostí a méně radostí. A my se chceme především bavit, jednou za rok zalvat do tohoto světa že žijeme, že jsme.

A pocit, který cítíme, když vidíme 500 spokojených lidí, stojí za to dělat Miš Maš párty dál:

Pokud Vás bojkovický Miš Maš zaujal natolik, že byste ho chtěli zažít na vlastní kůži, letos budete mít možnost o víkendu 20.–21. června.

Hana Poková

Z Javořiny na Annapurnu

Málokomu se podaří prožít si alespoň část svých snů. Jindřichu Martišovi, československému horolezci, cestovateli a dobrodruhuvi ze Slovácka, který by se letos dožil 55 let, se to podařilo. Uplynulo však už více než deset roků od chvíle, kdy tragicky zahynul na úpatí Himálájské Annapurny – jedné osmitisícovky, kterou zcela pokořil.

„Člověk vystupuje na vrcholy, aby viděl více do dálky i do hloubky, protože jenom rozhled a poznání mu umožňují více se přiblížit sám sobě.“ Tímto mottem se Martiš řídil při svých dobrodružných cestách do Pamíru, And, Himáláji, pralesů Nové Guineje, při putování africkému Kilimandžáru i při vstupu do Machu Picchu, do tajemného horského města Inků. Své výpravy dokumentoval

Jindřichovi nabídnout štíty velehor, po vojně zamířil do Vysokých dosáh jako Moravák. Nebylo vůbec snadné stát se ve skupině Slováků jedním z těch, kteří jsou vyvoleni pokusit se o dobytí jakéhokoliv himálájského vrcholu. Než mohl být ve skupině finálních lezců, musel jako šerpa odedít několik expedic. Nic nedostal zadarmo. Měnímálně šest výprav do Himáláji absolvoval jako součást podpůrného týmu, který skupince těch

„Je potřeba ocenit zejména to, čeho Jindra v horolezectví dosáhl jako Moravák. Nebylo vůbec snadné stát se ve skupině Slováků jedním z těch, kteří jsou vyvoleni pokusit se o dobytí jakéhokoliv himálájského vrcholu. Než mohl být ve skupině finálních lezců, musel jako šerpa odedít několik expedic. Nic nedostal zadarmo. Měnímálně šest výprav do Himáláji absolvoval jako součást podpůrného týmu, který skupince těch finálních připravoval cestu, stavěl tábory, dopravoval materiál. Od roku 1986 byl součástí většiny nejdůležitějších československých a později slovenských výprav do nejvyššího pohoří světa,“ vzpomíná jeho přítel a kamarád Antonín Joch z Uherského Ostrohu.

V dalších jedenácti letech byl Martiš členem expedic na osmitisícovky Lhotse Šar, Dhaulágiri i na nejvyšší horu světa Mount Everest. Tři sta metrů pod vrcholem však musel výstup vzdát, neboť jeho dobytí bylo v té chvíli až příliš nebezpečné. „Byl člověkem se silně vyvinutým pocitem zodpovědnosti. Při výstupech zásadně neriskoval. Několikrát stál těsně pod vrcholem, ale poslední stovky metrů prostě odmítl jít, pokud si nebyl jistý, že to je bezpečné,“ poznamenává Joch. Zastupitelným se Martišovi dostává až v roce 1987, kdy prvovýstupem, kterého si ve své knize všimá i světový horolezecký guru Reinhold Messner, zdolává spolu s Josefem Nežerkou Annapurnu

(8091 m). Tam se také setkává se smrtí v horách. Při výstupu přišel o kamaráda Jiřího Pelikána.

Záznam v Messnerově knize Annapurna popisuje výstup Martiše, Pelikána a Nežerky na velehoru.

„Hřeben je hrozně dlouhý. Jsme už úplně otupělí a bez dechu, když náhle vzhlednu. Ve chvíli, kdy zase popadnu dech, vidím, že se cesta svažuje dolů. Podívám se dozadu a je to stejné. Jsme na vrcholů! Jindra je hrozně dojatý. Skoro brečel: „Po těch letech se to konečně podařilo. Díky, žeš mě sem dotáhl.“ Je to jeho první osmitisícovka. A moje nakonec taky. „Jsem rád, že jsem tu právě s tebou,“ řekl Josef, také dojatý. „Jen škoda, že se Jirka vrátil.“ Mluvili s ústy zkroucenými bolestí, fotografovali a pokoušeli se filmovat.

„Brzy se dali na útěk dolů. Sestup pokračoval dobře, vždyť cestu znali. „Podívej Jindra,“ řekl Josef, „vidíš ty stopy na Sans Nóm?“ Ted jim to bylo jasné. Jirka nešel rovnou dolů, zřejmě si řekl, že může vystoupit na jiný vrchol hory v den, kdy jeho dcera slavila narozeniny. Josef a Jindra pokračovali v cestě dolů. Po ními se objevila sedmdesátimetrová kolmá stěna. Bylo to nebezpečné, nesměli udělat chybu. Josef si právě řekl, že by bylo lepší stanit, když zahlédl cepín, Jirkovu navigaci, skobu a kevlarové lano. To nemohla být pravda! Že by Jirka uklouzl, zřítli se? Nebylo pochyb, Jirka Pelikán zemřel. V ledovci na úpatí stěny našli nakonec neživé tělo. Oba vybrečeli svou bolest.“

Tak zvládli Jindřich Martiš a Josef Nežerka obtížnou cestu, když zkom-

na osmičku kameru a po návratech s nashromážděným filmovým materiálem organizoval přednášky.

Jindřich Martiš, coby rodák zpod Javořiny, pocházel z Dolního Němčí a horská turistika jej lákala už od dětství. Průvodcem po nejbližších vrcholcích rodného kraje se mu ve školských letech stal nivnický učitel Jiří Stojan. „Prochodil s ním celé Bílé Karpaty i Chřiby, skutečné horolezectví však začal praktikovat až v oddílu ve Starém Městě,“ vzpomíná Martišův bratr Antonín. Vzhledem k tomu, že jižní Morava nemohla ambicióznímu

binovali dve staré trasy do nového prvovýstupu.

Na jafe 1997 se Martiš účastnil ještě výpravy na třetí nejvyšší horu světa, 8598 metrů vysokou Káčaňdzungu, kterou se však expedici ani po několikátýdením zdolávání dobýt nepodaří. Aby si horolezec ze Slovákca spravil svou omrznutou chuť, vydal se v létě téhož roku za zcela jiným dobrodružstvím. S fotografem Ladislavem Gulikem cestovali do zakázané zóny pralesů v okolí řeky Mamberamo na Nové Guineji. Tam spolu hledali stopy po lidozroutských kmenech. V horku a vlhku absolvovali bezmála tisícikilometrovou pouť pralesem a následně plavbu po nebezpečné řece. „Riziko a nebezpečí smrti si uvědomoval. Říkal ale, že mu na silnici za volantem auta hrozí větší nebezpečí než na horách,“ poznamenává horolezcův bratr Antonín.

Na podzim téhož roku Jindřich Martiš odletěl do Himálaje, kde měl za úkol jako vedoucí trekingové skupiny mimo

jiné ukázat skupině turistů Annapurnu. Za několik dnů se jeho manželka, dcera Petra, syn Marek i jeho blízcí z tisku

dozvěděli zprávu o jeho smrti. Zemřel na trekingovém okruhu nad sedlem Thorung Lau himálajské hory Annapurna ve výšce 5413 m. Při fotografování se s ním náhle utrhli svah a lavina z ledu a skalního masivu jej srazilo dolů. Ačkoliv jeho tělo objevil až na jaře dalšího roku, bylo jasné, že spočině v Himálaji. „Říkal, že tak jako námořníci chtějí být pohřbeni v moři, pokud by se jemu něco stalo, chce zůstat pohřbený v horách,“ dodává na závěr jeho bratr Antonín.

Co už tedy nestihl, to byla výprava napříč Grónskem se psím spřežením, kterou podle svého kamaráda Jocha plánoval po návratu z oné osudné cesty do Himálaje na podzim 1997.

Přestože Jindřich Martiš odpočívá na hřbitově pod Himalájskými velikány, má malý pomníček nedaleko Popradského plesa, na hřbitově v Tatranské Poliance, kde jsou vzpomenu ti všichni, kteří zahynuli v horách.

**Pavel Bohun
Dolní Němčí**

Pokosená biomasa může poškodit stromy

Tak, ako sa z bielokarpatskej krajiny vytratil typický gazdovia a nahradili ich novodobí farmári, nie je ničím neobvyklým, že na rozsiahlych plochách vymizol aj tradičný spôsob obhospodarovania lúk.

Keďže chov hospodárskych zvierat sa ocitol v depresi, hovädzí dobytok, ovce, kozy, kone a králiky dokážu spotrebovať len časť produkcie našich lúk, zvyšok biomasy vychádza nazmar. Nemožno sa potom čudovať tomu, že sme vďační aspoň za to, keď je pokosená biomasa odstránená, hoci nevyužitá. Ak by bola totiž po pokosení ponechaná na lúčach, negatívne by vplývala na vývoj trávneho spoločenstva. Tento efekt sa v menšej miere uplatňuje aj pri mulčovaní, o čom boli naši čitatelia už viackrát informovaní.

Uvedený spôsob údržby lúk, vrátane mnohých chránených území, má snáď len tú výhodu, že ho nemusíme presne plánovať na najvhodnejší agrotechnický termín. Takže kosba prezretej trávy, neraz

i dvoj-trojročnej stariny sa realizuje až v neskorom lete a v jeseni.

Ten, kto sa zúčastnil takejto akcie, si iste pamätá, že vidly pomere rýchlo ofažujú a nemožno sa čudovať tomu, keď si jednotliví aktéri hľadajú čo najkratšiu cestu na okraj pokosenej plochy. Nahromadená biomasa sa tu ukladá niekedy aj viac rokov, čo spôsobuje lokálne prehnojenie. Keďže na rozdiel od tradičného chystania sena (senoseč) je z pokosených plôch odstraňovaná ešte čerstvá alebo polovlhká biomasa, pri jej hromadení na kopách vzniká pomere vysoká teplota. Zaparením dochádza neraz k poškodeniu trávneho spoločenstva pod tlejúcou kopou. Čo je ale horšie, v prípade, že bol takto prihádaný kmeň stromu, môže dôjsť aj k jeho odumretiu. V prípade „pleveľnej“ dreviny môžeme len mávnúť rukou, ved' nakoniec si možno ušetríme prácu s motorovou plou, no ak takto zlikvidujeme orech či jabloň, od majiteľa sa pochvaly určite nedočkáme. Preto si pri údržbe lúčnych chránených i nechránených území dávajme pozor aj na túto zdanlivú maličkosť, aby sme si

v mene dobre mienených aktivít neurobili zlé meno.

**Jozef Májsky
Trenčín**

V studenom ráne sa z kopy vlhkeho sena parí akoby horela.

Kurz Ovocné dřeviny v krajině

Fixace rouby pomocí pásky

Povídání o jarních pracích ve školce

Od dubna do listopadu loňského roku se ve vzdělávacím středisku Centra Veronika v Hostětíně konalo šest dvoudenních seminářů zaměřených na ovocnářství s důrazem na staré a krajové odrůdy ovoce.

Od jara do podzimu si účastníci spolu s odbornými lektory prošli hlavní ovocnářská témata: funkci ovocných dřevin v krajině, malý a velký cyklus ovocného stromu, charakteristiku druhů a odrůd ovocných dřevin a jejich poznávání a ochranu před nemocemi a škůdci. Teorie byla doprovázena praxí – účastníci si

a lesnické univerzity v Brně, soukromý ovocnář a sadař Řadim Pešek z Bojkovic, pan Ladislav Tomčala, který se stará o genofondový sad ve Velké nad Veličkou, nebo Martin Krčma, který používá ovocné stromy při své práci zahradního architekta. Součástí celého kurzu bylo kromě víkendových setkání i sepsání seminární práce a účast na seminární řez a ošetřování ovocných stromů, který se v Hostětíně konal letos v dubnu. Tam také účastníci obdrželi certifikát o úspěšném absolvování kurzu.

kurzu nám umožnilo, abychom společně s odborníky doladili skladbu témat i jednotlivé praktické úkoly, které byly součástí seminářů," osvětlila koordinátorka vzdělávacího kurzu Jana Tesařová. „Chtěli bychom tento kurz pravidelně opakovat, nejdříve však na podzim 2009. Pokud už nyní víte, že by vás podobný kurz zajímal, ozvěte se nám," doplňuje.

Více informací a fotografie z proběhlého kurzu najdete na www.hostetin.veronika.cz/ovoce.

...Pořádání pilotního vzdělávacího

Věra Pospíšilíková

vyzkoušeli řez ovocných stromů, roubování, výsadbu, podívali se do zajímavých sadů i do ovocné školky.

Celý cyklus seminářů absolvovalo 80 účastníků z řad pracovníků neziskových organizací a veřejné správy. Semináře po celou dobu odborně vedli Stanislav Boček z Mendelovy zemědělské

Prerubování desetileté jabloně vhodnější odrůdou

Malované Karpaty

Luhačovské Zálesí

V dalším putování Malovanými Karpaty se společně vydáme nejprve na Luhačovské Zálesí. Chtěl jsem popis zdejšního ornamentu opět doplnit nějakým příběhem nebo osobní

Motiv z Luhačovského Zálesí

zážitkem, ale dlouho jsem si nemohl na žádný vzpomenout. Snad je to tím, že o ornamentu v okolí Luhačovic vím pouze díky zmínce v literatuře a vidět jej malovaný „naživo“ se mi zatím nepo-

dařilo. Vypadá to totiž, že ornament z výzdoby domů v tomto regionu zcela vymizel, a nebyť knihy Luhačovské Zálesí od Antonína Václavíka, nevěděl by o kdysi bohatě malovaných domech na Zálesí nikdo.

Podobně jako na Horňácku i zde byly zdobeny stěny v černých kuchyních. Kromě malby prsty v hliněném omazu se zde používala také technika malby štětičkou a bílým jílem na tmavý podklad. Základními motivy zde byly opět vislé vlnovky (hady), kompozice stromu života a kohouti. Podobné jednoduché malby se nalézaly také okolo kuchyňských oken a zrcátek umístěných ve zdi. Výzdoba podstropních pásů se na Luhačovském Zálesí nesoustředila jen do síní, ale přesunula se i do jízby. Z technik se používala již zmiňovaná bramborová tiskátka, šablony a také zaječí pacička. Specifikem tohoto regionu byly ale barevné vystřihovánky z tvrdého papíru, které v dlouhých páslech nahrazovaly podstropní malby.

Na rozdíl od Horňácka se zde uplatnila ornamentální výzdoba také na exteriérech domů. Soustředovala se zejména v prostorech mezi okny a v dlouhých páslech lemujících okna, dveře a podstřeší domů. Tato malba byla barevná, poměrně drobná a propraco-

Černá kuchyně

vaná. Časté používání církevních motivů (kříž, kalich, svícen, anděl, hoblubice, či monogram Krista IHS) nasvědčuje, že i tyto malby měly ochranný a prosperitní význam.

Uherskobrodsko

Skokem do okolí Uherského Brodu opustíme horské oblasti Bílých Karpat a podíváme se do jejich pochůfí. Malovaný ornament se zde v současnosti uplatňuje jen v malé míře. Především některé vinaři si jím nechávají zdobit interiéry svých sklepů a bůd. Při jeho malování tu často dochází ke kombinování motivů z různých oblastí Slovácka, a tak většinou postrádá specifickou regionální formu. Rád bych ale upozornil na ornament, který nedávno vznikl na obytném domě jedné mladé rodiny ve Slavkově. Je dílem majitelky domu, a i když se jedná jen o drobné kompozice nad okny, považují její výtvor za velmi zajímavý. Současně, obecně přijímané pojetí ornamentu je totiž z hlediska kompozice i realizace poměrně náročné a jeho tvorbě se věnují především maléřky – specialistky. Slavkovský ornament nás však odkazuje na dobu, kdy jednoduché kompozice zvládaly hospodyně na své domy malovat samy. Zároveň nepostrádá ani svůj vnitřní význam. Je upřímným vyjádřením kladného vztahu jeho autorky k přírodě a tradici kraje, odkud pochází. V tom může být ukryta i inspirace pro budoucnost. Právě spontánní chuť k vytvoření ornamentu podle vlastních možností a schopností je jedna z nejdůležitějších podmínek pro jeho zachování.

V příštím - závěrečném - díle našeho miniseriálu se zaměříme na ornament v Hluku a na Strážnicko.

Vladimír Šacha
Hluk

Malovaný domek ve Slavkově

Antičtí hrdinové žijí i u nás!

Jména antických postav v entomologickém názvosloví

Carl Linné (Linnaeus), zakladatel vědecké systematiky v biologii

V roce 2007 uplynulo tři sta let od narození švédského přírodovědce Carla Linné (1707–1778), tvůrce binárního názvosloví a zakladatele vědecké botanické a zoologické systematiky. V r. 1735 vyšlo jeho dílo **Species plantarum** (Druhy rostlin) a v r. 1758, tedy před dvěma sty padesáti lety **Systema Naturae** (Soustava přírody), která se stala základem živočišné nomenklatury.

Pro pojmenování celé řady členovců použil C. Linné a po něm i další zoologové mimo jiné jmen hrdinů a bohů z antické mytologie. Ta nejzajímavější z nich vám dnes představíme.

Mýtus o zakletí Arachné a arachnologie

Asi nejznámější je příběh Arachné, podle níž je pojmenována třída pavoučků *Arachnoidea* a věda, která se jimi zabývá – arachnologie. Tkadlena uměleckých obrazů Arachné vyzvala k soutěži samotnou bohyni Athénu, a přestože se jí svým umem vyrovnala, skončila tragicky. Athéna její dílo roztrhala, a tak se zoufalá Arachné oběsila a byla ještě Athénou proměněna v pavouka, který musí stále viset a stále tkát.

Do vědeckého názvosloví motýlů se dostala jména mnoha dalších antických postav, mj. Arion, Briseis, Clytie, Daphne, Elpenor, Foibos (Phoebus), Galathea, Hero, Chiron, Idas, Jolas, Kupidó (Lucina, Machaon, Niobe, Orion, Pandora, Semele, Thersites, Urania a Zephyrus. Na našem a slovenském území se vyskytuje 99 druhů motýlů s takovými jmény. Mezi jmény brouků jsou zase dobře známí např. Atlas, Hercules, Sisyfos a Titan.

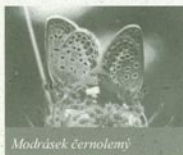
Názvy vzešlé z metaforického vyjádření

Naprostá většina jmen byla vybrána náhodně a perletovec *Brentis hecate* nemá nic společného s podsvětí bohyní, vládkyní nad přišerami a kouzly. Podobně tak ani okáč *Ctenonympha oedippus* nepřipomíná v ničem hrdinu z největší Sofoklovské tragédie. Povšimněme si jmen několika rodů a druhů motýlů a brouků, kteří mají k postavám či místům určitý vztah, i když je k tomu zapořte často značná představitost.

Na hrudi lišaje smrtihlava je kresba, která poněkud připomíná lebku se zkříženými hnaty. Proto býval přilet

lišaje v mnoha evropských zemích považován za znamení neštěstí.

Z této pověry vychází ponuré rodové jméno *Acherontia*, které je odvozeno od řeky Acherón v podsvětí, i druhové jméno *atropos* podle jedné z bohyň osudu, která četla knihu života a určovala hodinu smrti.

Modráček černolemý

Erébos, jméno boha věčné tmy a nejhlubší části podsvětí, zřejmě inspirovalo k rodovému jménu pro tmavo- až černohnědé denní motýly okáče. Okáč rosičkový *Erebia medusa* je jedním ze šesti u nás žijících zástupců tohoto rodu.

Ió byla dcerou říčního boha Inachá a nejvyšší bůh Zeus se do ní zamiloval pro její krásné oči. Krásná oka má na lici svých křídel také babočka paví oko. Její vědecké jméno je *Inachis io*.

Iris byla bohyní duhy a podle ní má druhové jméno denní motýl batolec duhový *Apatura iris*. Zbarvení křídel se u něj mění podle úhlu dopadu světla

Zvětšený výřez snímku předního křídla martináče hrušňového

Lišaj smrtihlav

Argus je jméno několika postav ze starořeckých mýtů. Nejznámější z nich je bdělý štooký pastýř a sedmdesát očíek na rubu křídel modráška černolemého vedlo k jeho jménu *Plebeius argus*.

Okáč rosičkový

Babočka paví oko

(duhuje). Jeho vyobrazení najdete na zadní obálce časopisu.

Podle starofirského boha rolnictví Saturna byla pojmenována jedna z planet. Oka na křídlech největších nočních motýlů spojil entomolog Schrank v r. 1802 v rodovém jménu *Saturnia* s prstenci této planety.

Zejkovec čtyřměsíčný

Sfínx byla bájná obluda, jejíž jméno použil Linné pro pojmenování rodu lišajů. Název „sfínx“ se vžil i pro výstražnou polohu housenek, při níž vztyčí přední část, skryjí hlavu a některé druhy ukazují kresbu výstražných ok.

Housenka lišaje šerikového *Sphinx ligustri* v poloze „sfínx“

Výkalník

a antického obra jsou spojena v názvu brouka goliáše *Goliathus atlas* ze západní Afriky.

Nosorožik

Seléne byla bohyně a zosobněním měsíce. Na křídlech motýlů se často vyskytuje kresba připomínající měsíční srpek a několik druhů motýlů má jméno stejné, případně odvozené ve tvarech *selenaria*, *selenia* nebo *selenitica*.

Goliáš

Bájně postavy jsou spojovány spíše s makrokosmem a se jrotými souhvězdími a planet. Romantické představy a lidská fantazie spojují jméno souhvězdí Herkula i jméno největšího nosorožka *Dynastes hercules* s mikrokosmem hmyzu.

Jména antických hrdinů a bohů v entomologii představují zajímavé kulturně-historické souvislosti a dokládají všestranné znalosti dřívějších badatelů.

**Albert Gottwald, Uherské Hradiště
Milan Janovský, Haviřov**

Souhvězdí Herkules

Jakou muziku může divák na festivalu slyšet? Jak vybíráte? Jsou to vaši přátelé, nebo zveți i „zvučná jména“?

Kapely vybíráme sami, dál by se použít popěvek skupiny Cement. V přehrávkové komisi sa sešli odborníci, až na čestné vjmky zkušenosti hudebníci. Při výběru je nejdůležitější kritérium to, že se to líbí nám samotným. Nepodléháme trendům, zveme uskupení, které někdo někde slyšel, které někdo někomu doporučil, která nejsou moc známá, ale měla by být. To, že máme čuch na zajímavé věci, svědčí o účasti kapel jako např. Akurat (Polsko), Trottell, Máefél a Zagar (Maďarsko) v době, kdy ještě nebyly v ČR moc známé a posléze se staly známějšími u nás i v okolních státech.

Zvučná jména moc nezveme, protože to podle nás jaksi postrádá význam. Návštěvník českých festivalů může vidět a slyšet každý rok stejná zvučná jména na téměř každém českém festivalu. Nám připadá zajímavější hledat budoucí zvučná jména, nové tváře, zjišťovat, co se kde děje.

Jak to všechno začalo? Proč?

Festival Miš Maš párty vznikl původně jako trošku větší oslava narozenin. První dva ročníky se uskutečnily na myslivecké chatě Repová nedaleko vesnice Žilková. Přijelo asi 150 lidí. Každým rokem návštěvníků přibývalo, až se počet ustálil na 500-700 návštěvnících.

Kolikátý rok už se koná?

Letos se uskuteční 15. ročník.

Kolik lidí loni přišlo?

Za celý víkend se vystřídalo asi 500 lidí.

Kde akce probíhá a jak to tam vypadá? Hraje více kapel najednou?

Miš Maš párty probíhá na statku Ústsko na kopci nad Bojkovicemi, ze kterého je krásný výhled na okolní kopce, zámek Nový Světlov a podhůří Bílých Karpat. To místo má v sobě kouzlo starých časů, které na každého dýchá až už v době konání festivalu, nebo i jindy. Velká mašta! – hlavní sál, kam se vejde asi 250 lidí; potom starý sklep, ze kterého se stane na víkend vlnárna; čajovna ve velkém vojenském stanu, kde se odehrávají komornější vystoupení, a k tomu

ruiny budov, jejichž tep zastavil minulý režim. Návštěvníci toto ctí a uvědomují si, stejně jako to, že nemáme žádné ploty. Respektují požadatele a jenom díky tomu se může festival konat zase další rok. Za 14 let jsme měli jenom dva konflikty – a to si mezi sebou místní podnikatelé vyřizovali účty. Vzpomeňte na vesnické zábavy, jak tam to dříve vypádo...
Máte ambice stát se celomorařským setkáním, nebo děláte raději akci pro radost sobě a „pro místní“?

Máte ambice stát se celomorařským setkáním, nebo děláte raději akci pro radost sobě a „pro místní“?

Rozhodně nechceme růst do něčeho velkého. Všechno dělá parta nadšenců bez nároku na honorář, případný vřdělek se vždy použil na nákup aparatury, vojenských stanů a dalších potřebných věcí. Respektujeme místo konání festivalu, které má určitou kapacitu, i obyvatelé Bojkovic, kteří se této akce děší. Neděláme festival pro peníze, ale pro radost. A větší počet lidí znamená více starostí a méně radostí. A my se chceme především bavit, jednou za rok zalvat do tohoto světa že žijeme, že jsme.

A pocit, který cítíme, když vidíme 500 spokojených lidí, stojí za to dělat Miš Maš párty dál:

Pokud Vás bojkovický Miš Maš zaujal natolik, že byste ho chtěli zažít na vlastní kůži, letos budete mít možnost o víkendu 20.–21. června.

Hana Poková

Barevná tvář Východního Slovácka

Poezie Východního Slovácka. Vydal: Mikroregion Východní Slovácko, 2006, 56 stran.

Jedním z publikačních počínů mikroregionu Východního Slovácka je mimo jiné i tištěná knižka nazvaná Poezie Východního Slovácka. Název v tomto případě poněkud mate, jelikož se nejedná o soubor tvorby místních básníků, ale o publikaci reprodukcí fotografií z tohoto venkovského regionu.

Takřka šedesátistránkový svazek je kolektivním dílem několika autorů, z nichž největší podíl na výsledném tvaru publikace má zoolog a fotograf Pavel Bezděčka. Ten se chopil i grafické koncepce díla.

Kniha je rozdělena do pěti základních kapitol podle námětu fotografií, a to na krajinu, přírodu, architekturu, folklor a život. Každé z fotografických sad přitom předchází text z pera autora, jenž stručně přibližuje specifika prostředí a života v rámci tohoto slováckého mikroregionu. Pokud jde o lokaci jednotlivých snímků, ty jsou vesměs vázány k vesnicím

tvěřícím daný svazek obcí. Čtenář se zde může kochat obrázky z okolí Bánova, Bystřice pod Lopeníkem, Korytné, Nivnice, Suché Loze a Vlčnova.

Publikované fotografie krajinných zákoutí, přírodních detailů, vybrané architektury či momentů ze života lidí běžnému oku jistě polahodí a svůj propagační účel bez výhrad plní. Přísnější kritický pohled by některým z nich mohl vytknout snad jen místy přílišnou míru malebnosti a někdy i strojenosti. Patrně je to především ve srovnání fotografických momentek ze života venkovanů se stýlovými snímky především krojovaných jedinců (viz fotografie svátečně oděných skotačících dětí apod.). Výtvarná hodnota a autentická snímky je kolísavá z důvodu, že v tomto případě je autorský pohled fotografa do jisté míry pořízen propagačnímu zaměření publikace. Právě z tohoto důvodu dočká kniha pestrosti doslova září. Je to ovšem tak trochu na úkor oné skutečné obrazové poezie příznačné například pro předšle Bezděčkovy práce z oblasti Kopanec.

Přes tuto výhradu lze knihu Poezie Východního Slovácka označit za publikaci zdatilou a dobře plnící svůj propagační účel. Ostatně jazykové mutace textů do angličtiny a němčiny o jejím prioritním posláním svědčí.

Byť se zde o věrné obrazové reflexi regionu mluvit nedá (na to je vybraný soubor fotografií až příliš idylický), případný čtenář do rukou dostává svazek, který srdce domorodce jistě potěší, a mnohdy i dobře poslouží jako dárek přátelům či turistům, kteří do oblasti mikroregionu Východní Slovácko zavítají.

Petr Sítáček

Ovoce Bílých Karpat

V. Tetera a kol. (2006): Ovoce Bílých Karpat. Vydala: ZO ČSOP Bílé Karpaty, Veselí nad Moravou. 308 str. Cena: 327 Kč (včetně DPH).

Před sto lety vyšla kniha Moravské ovoce od F. Suchého, ovocnářské dílo, které dodnes tvoří základ pomologie nejen ve svém regionu. Ve své knihovně ho má snad každý vášnivý ovocnář.

Na podzim 2007 spatřila světlo publikace obdobného významu, pomologický atlas Ovoce Bílých Karpat. Avšak místo akvarelů jsou zde stovky odrůd zobrazené barevnými fotografiemi. Přestože je popsána oblast menší než je tomu u Suchého díla, kniha ing. Václava Tetery, CSc. a řady odborných spolupracovníků je dílo, které podle mého zjevně nemá obdoby nejen v České republice, ale ani v Evropě.

Přesné popisy a výtěžné fotografie jsou důležitou dokumentací rozsáhlého genofondu, který byl u nás po staletí využíván. Staré kultury a krajové odrůdy v současné době postupně mizí a dříve široký sortiment odrůd je vytlačován několika málo tržními odrůdami. Studie odrůd je cenná i z hospodářského hlediska, protože některé z nich mají vyšší odolnost vůči chorobám a škůdcům. Většina dnes pěstovaných kultivarů tyto vlastnosti ztratila a staré odrůdy by mohly v budoucnu sloužit při šlechtění nových, odolnějších odrůd ovoce.

Odrůdy

Autor se svým kolektivem dokázal v Bílých Karpatech určit, v knize zobrazil a stručně charakterizovat 123 starých odrůd jablek. K tomu je uvedeno 58 dalších lokálních („bělokarpatských“) odrůd, většina z nich je zde zobrazena a pomologicky popsána. Je třeba zdůraznit, že staré kulturní odrůdy jsou popsány a zobrazeny vždy tři na jedné stránce, zatímco krajové a místní odrůdy jsou popsány obšírněji, protože jejich popisy dosud nebyly publikovány.

U popisu lze nalézt synonyma, místa výskytu, podrobné popisy plodů, dobu zrání a poznámku k dalším charakteristikám. To vše je tedy doplněno barevnými fotografiemi.

Autoři dále uvádějí 81 odrůd hrůšní (z toho 37 krajových), 27 nově popsaných

odrůd slivoni (včetně „Durance“, myrobalánů, špendlíků, švestek a tmejk), 12 typů oskarů, několik třešní, višní, broskvino, merunek a ořešáků. Pozornost je věnována také málo pěstovaným druhům, jako jsou dřiny, moruše, mišpule a kdoule. Celkem lze v publikaci nalézt více než 300 ovocných odrůd, což dokládá mimořádně bohaté přírodní-kulturní dědictví Bílých Karpat.

Historie

Speciální části předcházejí neméně zajímavé čtení, zejména rozsáhlé kapitoly o historii ovocnářství od 9. až 8. století před naším letopočtem do současnosti, zvláště pak na jihovýchodní Moravě. Zajímavá je i kapitola o vývoji ochrany ovocných stromů. Začínající pomologové nebo ovocnáři, kteří chtějí prohloubit své znalosti, určitě uvítají i kapitulu o vývoji pomologie, kde jsou také uváděny soudobé zásady tvorby názvů a označování odrůd.

Knihu uzavírá 17stránkový přehled lidových názvů ovoce v Bílých Karpatech a okolí s vysvětlením jejich původu, rozsáhlý seznam literárních pramenů a rejstřík názvů a synonym odrůd.

Publikaci vřele doporučuji ovocnářům a pomologům, ale i pracovníkům státní správy v oblasti zemědělství nebo ochrany přírody.

Knihu je možné zakoupit nebo objednat u ZO ČSOP Bílé Karpaty, Zápotolemské nám. 47, 698 01 Veselí n. Mor.

Jan W. Jongeplier

Bielokarpatské potoky

Dnes vás v našom seriáli o bielokarpatských chránených územiach na slovenskej strane pohoria pozveme na prechádzku po potokoch.

pre rad vodných bezstavovcov (kôrovce - drobné kriváky či väčšie ráky, larvy podeniek, pošvatiek, potočnikov, vážok, vodných chrobákov, múch, drobné mákkyše). Najmenšie bezstavovce sa

ktoré sa potom stáva potravou pre ďalšie druhy tzv. zberáčov a filtrátorov. Druhá skladba fauny bezstavovcov vypovedá o čistote vody - viaceré druhy náročné na obsah kyslíka vo vode pri havarijnóm znečistení vymiznú (napríklad vo Vláré či Kľahečnici vypadli podenky rodu *Rhithrogena*) a v znečistených potokoch úplne abscentujú (napríklad v Tovarskom potoku pod Agrolfarmou žijú len červy máloštetinavce, simulky rodu *Odagmia* a odolné druhy pakomárov rodu *Chironomus*).

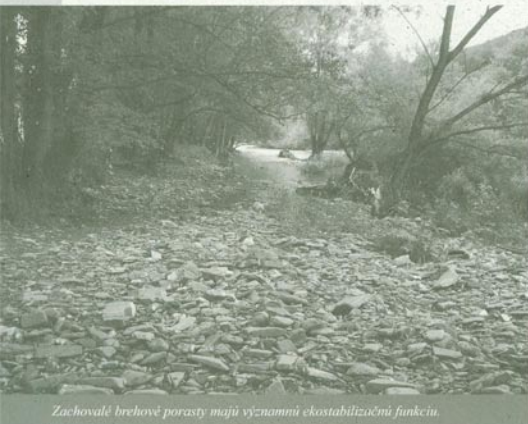
Suchozemské druhy

Viacere vzácne druhy sú viazané na suchozemské prostredie. V dreve starých odumretých vrúb žije mimoriadne vzácny chrobák páchnik pízmový. V hlinitých brehoch vyhŕabávajú komôrky pre svoje potomstvo viaceré vzácne druhy blanokrídlovcov - samotárskych druhov včielok, napríklad kutavka *Mimumesa atratina* na Vláré. Na štrkových lavičiac žije hrabavka *Anoplius concinus* a vzácne rovnokrídlovec - marše.

Najpočetnejšími rybkami takýchto prirodzených tokov sú drobné čereble, hlaváče, hrúzy. Z väčších rýb, zaujímavých aj pre rybárov sú to jalce, pstruhy, vo Vláré aj mreny, lipne a podustvy. Špecialitou Vlár, ktorá kvalifikovala túto riečku do európskej sústavy územia Natura 2000, je celoeurópsky ohrozený pŕž vrchovský.

Brehy

Brehy potokov hostia pestré spoločenstvo vtákov. V brehových porastoch hniezdia penice, cvrčiky, sedmohlások, vlha, z datľov žlny, datel veľký, kruhtlah, sýkorky, brhlík. Na kamenistých

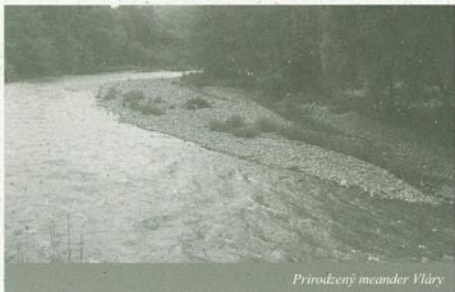
Zachovalé brehové porasty majú významnú ekostabilizačnú funkciu.

Na území CHKO získali status prírodnej pamiatky len prirodzené úseky tokov, ktoré boli v minulosti najviac ohrozené zámermi na zregulovanie - Drietomica a Chvojnica. Okrem toho je chránený tok Súčanky medzi Dolnou Súčou a Skalou (teda už mimo CHKO) a v navrhovanej sieti Natura 2000 aj úsek riečky Vlár, medzi štátnou hranicou a Horným Srním. K zachovalým potokom, ktoré nemajú zaistenú územnú ochranu, patria aj nezregulované úseky Luborčianky, Chochoľnice, Bošáčky, Kamečnice, Kostolníka, Topoleckého potoka, Rakovej, Zlatníckeho a Sudoměřického potoka a horný tok Myjavy.

Vodné bezstavovce

Tieto územia predstavujú zachovalé podhorské toky s relatívne bohatými brehovými porastami. Prírodné kamenisté dno týchto potokov a riečok poskytuje priaznivé životné podmienky

živá nárastmi rias a baktérií, larvy múch simuliiek nastavujú svoje členité tykadlá ako filter na unášané omrvinky potravy. Kriváky drvia unášané opadané listie,

Prírodný meander Vlár

brehoch a štrkových laviciach pobežuje trasochovosť biely aj horský, v zátočinách pod koreňmi hniezdi vodnár obyčajný, v brehových nátržniciach rybárik. Ďalšie druhy, napríklad bocian biely i čierny, sem prichádzajú zo vzdialenejšieho okolia za potravou. Z väčších stavovcov je zaujímavý výskyt vdry v Vláre.

Zachovalé brehové porasty, tvorené v stromovej etáži prevažne jelšou, menej jaseňmi a viacerými druhmi vrb,

majú na väčšine toku dobre rozvinuté aj krovinné poschodie, v ktorom sa stretáme s hlohom, svibom, trnkou, bršlenom. Prírodnými eróznou-akumulacími procesmi vytvárajú tieto toky meandre, spomaľujúce odtok vody z krajiny. Najmä na intenzívne poľnohospodársky využívaných nížach sú brehové porasty užšie a sú vystavené splachom agrochemikálií. Tie majú vplyv na eutrofizáciu – zvýšenie obsahu živín v pôde i vode. Samo-

čistiaca schopnosť nezregulovaných tokov s prirodzeným charakterom dna je pomerne vysoká.

V súčasnosti už jaseňové jelšiny predstavujú chránený biotop – zákonom o ochrane prírody je zakázané ich poškodzovanie a ničenie. Na tento fakt je potrebné pamätať aj pri starostlivosti o brehové porasty v rámci protipodľahovej ochrany. Likvidácia brehových porastov zapríčiňuje nadmerné osltenie a prehrievanie vody. Spolu s vysokým množstvom živín pochádzajúcich z umelých hnojív a ľudských sídiel vznikajú podmienky pre masívny rozvoj vláknitých rias. Ich sezónnym odumieraním a rozkladom sa mŕňa kyslík rozpustený vo vode a pri nízkych letných prietokoch sa z potoka stávajú stoky takmer bez života.

Udržba brehových porastov je potrebná, ale z hľadiska ochrany prírody nie je mysliteľná regulácia úsekov, ktoré mali to šťastie a tomuto osudu v minulosti unikli – odstránenie brehových porastov, napríklad toku a tvrdé úpravy dna a brehová, ako ich môže vidieť napríklad v intravilánoch bielokarpatských obcí.

Sylvia Mertanová
Pavel Deván

Minislovníček

bezstavovce	bezobratlí
bocian	čáp
bršlen	brslen
čerebľa	střeble
ďateľ	strakapoud
hlaváč	vranka
hrúz	hrouzek
jalec	jelec tloušť
jaseň	jasan
jelša	olše
kórovce	koryši
kriváky	blešivce
lipen	lipan

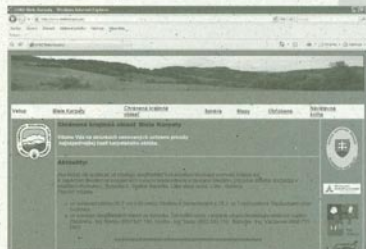
máčkyše	mékkyši
mrena	pama
omrvinky	odrobinky
píž	sekavčík horský
pođenky	jepice
podustva	ostroretka
potočníky	chrostíci
rybárik	leďáček
simulky	muchničky
trasochovosť	konipas
viha	žluva
vodnár	skorec
žlna	žluna

CHKO Biele Karpaty na internete

Od 2. februára 2007 môžu priaznivci Bielych Karpát navštíviť web stránku www.bielekarpaty.sk venovanú ochrane prírody ako aj samotnej prírode Bielych Karpát.

Nájdete tu informácie o prírodných, kultúrnych, historických hodnotách územia aj s dôrazom na jednotlivé chránené územia. Popri tom aj niečo „z kuchyne“ Správy CHKO ako aj odkazy na aktuálne právne predpisy v oblasti slovenskej ako aj európskej ochrany prírody. Sekcia mapy obsahuje okrem štandardných map aj hranice chránených území pre populárny celosvetovo rozšírený Google Earth. Nedielnou súčasťou stránok o CHKO je aj fotogaléria, v ktorej okrem živočíchov a rastlín sa môže návštevník pokochať pohľadom na miestne krajové odrody miznúce z Bielych Karpát.

V súvislosti s 1. výročím stránok sme ich obsah obohatili o publikácie vydané správou v elektronickej podobe ako aj virtuálne „e-náučné chodníky“, kde sú vyobrazené jednotlivé panely chodníkov a ich umiestnenie v teréne. Stránky do 10. marca 2008 (či už omylom, alebo cieľene) videlo 3 347 návštevníkov, z čoho 2 873 bolo zo Slovenska a 373 z Čiech a Moravy. V porovnaní s inými stránkami to nie sú závratné čísla, ale aj napriek tomu nás teší neustále sa zvyšujúci záujem o naše stránky ak aj

o tému ochrany životného prostredia všeobecne.

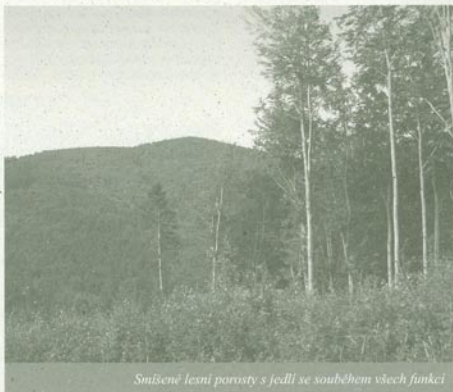
Rastislav Hauk

Lesnické okénko

V dnešním díle se budeme zabývat funkcemi lesů, tedy co všechno les dává, z čeho mají lidé užitek a pro koho je les významný.

V zásadě je možné rozlišit produkční a mimoprodukční funkce lesa. V současné době stoupá význam mimoprodukčních (tzv. environmentálních) funkcí lesa, které na mnohých místech republiky předčí význam produkce dřevní hmoty (stavební dříví, palivové dříví, dřevo pro papírenský průmysl atd.) - tyto lesy označujeme jako ochranné, nebo určené pro zvláštní účely.

Nový náhled na hospodaření v lese se snaží, aby při preferování jedné funkce nedocházelo k oslabení funkcí jiných, což se stává zejména při nesmyslně nadhodnocenému významu produkce dřevní hmoty. Velmi jednoduše lze konstatovat, že zdravý les plní všechny potřebné funkce lesa, aniž by musel člověk do tohoto koloběhu intenzivně zasahovat, tedy les slouží nejen vlastníkovi lesa, ale pozitivně ovlivňuje mikroklima v místním měřítku

Smíšené lesní porosty s jedlí se souběhem všech funkcí

a je důležitou silou globálního klimatu. Na celém světě má pak les význam sociálně-ekonomický, protože dává zaměstnání lidem mnoha profesí.

Lesy ochranné

Jedná se o porosty na mimofádně nepříznivých stanovištích, jako jsou například kamenná moře, prudké svahy, strže, výsyvky, polohy na exponovaných hřebenech hor, vysokohorské lesy a lesy v klíčovém stupni.

Lesy zvláštního určení

Do této kategorie náleží lesy na území národních parků (Podyjí, Krkonoše, velká část Šumavy, České Švýcarsko) a národních přírodních rezervací (v našem okolí například Javorina), nebo lesy ochrany vodních zdrojů (léčivých vod, minerálních a stolních vod). Je možné začleňovat sem lesy v I. zónách chráněných krajinných oblastí a jednotlivé součásti územního systému ekologické stability, lesy se zvýšenou funkcí půdoochrannou, vodoochrannou, klimatickou a krajinnotvornou. Dále sem počítáme také porosty v okolí lázeňských a velkých měst, v oborách, nebo sloužící lesní výuce.

Lesy s produkční funkcí

Pod produkcí lesa se mnoha lidem vybaví jen dřevo. Kromě dřeva sem však spadají i další produkty na bázi dřeva jako silice, pryskyřice, kůra, šišky, ale

do „produkce“ patří také lesní plody, léčivé rostliny a v neposlední řadě také houby, i když se v lese vyskytují bez většího přičinění člověka. Člověk dokáže komerčně využívat různé druhy živočichů, zejména zvěř, která v lese hledá úkryt a zároveň i potravu.

Lesy s mimoprodukční funkcí

Ty jsou zdánlivě složitější, ale tvoří dohromady jeden celek, který nelze od sebe oddělit, vzájemně se doplňují a prolínají. O některých již byla řeč v kategorii lesů ochranných či zvláštního určení.

Lesy určené pro ochranu přírody zabírají téměř jednu čtvrtinu rozlohy lesů v ČR. Jedná se o případy, kdy je les chráněn jako přirozené prostředí pro život ohrožených druhů (zejména bezobratlých živočichů a ptáků), nebo jsou příkladem původního lesa bez zásahů člověka (pralesy). Patří sem lesy na území národních parků, v chráněných krajinných oblastech a maloplošně chráněných územích.

Na dodržování zásad hospodaření v souladu se zájmy ochrany přírody dohlíží Agentura ochrany přírody a krajiny prostřednictvím svých správ chrá-

Vhodný biotop pro hmyz a hnízdění dutinových ptáků

ných krajinných oblastí a středisek v krajších městech, odbory životního prostředí na městských či krajských úřadech, samotné Ministerstvo životního prostředí a správy národních parků.

Lesy s rekreačním potenciálem zaujímají jednu pětinu rozlohy našich lesů. Jedná se o lesy se způsobem hospodaření odlišným od klasických lesů, kdy slouží lidem k odpočinku, rekreaci a mají význam zdravotní (např. parkové, příměstské, lázeňské lesy).

Vodohospodářsky důležité lesy (téměř jedna třetina lesů) jsou pramenné oblasti, vývěry stolních, minerálních či léčivých povrchových i podzemních vod. Lesy navíc mají obecně nezanedbatelný význam jako plochy s přirozenou akumulací vody, ochrana před povodněmi, zmírnění rychlosti odtoku vod při intenzivních nebo dlouhotrvajících deštích a také ochrana před splavením půdy.

Lesy jsou v zákoně o lesích definovány jako lesní porosty s jejich prostředím a pozemky určené k plnění funkcí lesa. Jak již byl uvedeno, les plní

nespočet funkcí, které mají nezastupitelný význam pro nejmenší organismy, rostliny, živočichy (místo úkrytu, zdroj potravy, životní prostor) a člověka ve formě mimoprodukční i produkční. Je tedy nutné zdravé lesy chránit, oslabené cíleně vylepšovat. A jelikož lesy neslouží člověku jen jako „zdroj“, ale jsou významným a nezbytným článkem pro správné fungování přírody, proto by se mělo v lesích hospodářit s ohledem na tuto skutečnost.

Martin Hromádka

Květnatá louka místo skládky

V průběhu roku 2005 probíhala severně nad městem Bojkovice rekultivace skládky komunálního a průmyslového odpadu Vranovy Žleby. K rekultivaci bylo po více než třiceti letech užívání přistoupeno z řady důvodů, mezi jinými kvůli úniku plynů vznikajících rozkladem odpadu a znečištění potoka pod skládkou prosakujícími vodami. Na průběh celé akce dohlížel Referát životního prostředí Zlínského kraje, kde také vznikla myšlenka použít pro osetí zrekultivané plochy osivo bělokarpatské regionální směsi.

V zahraničí jsou travní směsi s vysokým podílem planých druhů používány poměrně často. Semenářské firmy nabízejí směsi určené pro založení zelených pásů podél dálnic, do ochranných pásem v okolí vodních zdrojů i na zrekultivané plochy. Většinou se však jedná o směsi regionálního původu, jak je tomu v Bílých Karpatech.

Novinka

Použití travino-bylinné směsi pro účely rekultivace v Bojkovicích bylo v našich krajích novinkou. Zástupci města Bojkovice uvítali představu kraje, že se svah bývalé skládky promění v květnatou louku. Osetí směsí, která se svým složením výrazně přibližuje přirozeným lučním porostům, bylo doporučeno také proto, že se plocha nachází za městem, kde se v okolí nalézají luční porosty a remízky. Je pravděpodobné, že rekultivovaná plocha proto snadněji zapadne do okolního terénu a časem s ním splyne úplně. Firma Skanska DS a.s., která

na skládce prováděla stavební práce, souhlasila s použitím sice dražšího, ale pro přírodu neporovnatelně vhodnějšího osiva.

Výsev

Výsev nebyl to, co bychom dle předchozích zkušeností očekávali. Povrch byl po stavebních zásazích utužen těžkými válci a množství kamení nedovolilo substrát více nakypřit. Tak jsme nakonec pouze vysbírali kamení a povrch mělce narušili lehkými branami.

Samotný výsev směsi byl proveden rozmetadlem umělých hnojiv a pouze na povrch půdy, protože drobná semena obsažená ve směsi při hlubším zapravení špatně klíčí. Nakonec byla plocha povolená a čekali jsme už jen na příchod počasi.

Přestože sklon pozemku je velmi prudký, byla většina prací provedena traktořem s téměř kaskádovým nasazením. Malá část plochy, která byla příliš svažita pro mechanizaci, byla oseta ručně. Dodnes je patrný rozdíl mezi oběma plochami, neboť i malý rozdíl v hloubce výsevu způsobí, že vzházejí jiné druhy.

Zrození louky

Z dřívějších zkušeností jsme věděli, že vzházení planých rostlin trvá delší dobu než u běžné prodáváných travních směsí. Abychom přežili splavování

hlíny před vznikem zapojeného porostu, přimíchali jsme do směsi osivo rychleji rostoucích druhů (lipnice smáčkutá) a hrany svahu a jednotlivých teras byly hustě osety štirovníkem růžkatým. Ačkoli v prvním roce (2006) nevyrostl porost příliš povzbudivě, už jaro 2007 ukázalo, že se na pozemku přece jen klube louka. Obavy občanů z toho, že pozemek je zaplevelený a nic pořádného na něm nebude, jsou snad rozptýleny a porost se bude v příštích letech už jen zlepšovat.

Nutno dodat, že bojkovická skládka už není jediná. Získané zkušenosti přispěly k tomu, že regionální osivo bylo použito také při rekultivaci skládek u Korytné a Strání.

Hana Poková

Skládka nad Bojkovicemi v době rekultivace

Minibalíkovačka na seno

Listujúc predchádzajúcim číslom časopisu niektorí čitatelia možno spoznali pri pohľade na úhľadné balíčky sena rozmiestnené v prírodnej rezervácii na lúke pod Krasínom. Bielokarpatským ochranárom sa v roku 2007 podarilo získať šikovnú minibalíkovačku, neoceniteľnú pomocníčku pri údržbe zle dostupných území. Seno, ktoré po dlhé roky uleželo v kroví či lese po okrajoch územia, je už možné čiastočne odpratáť.

Práve horšie dostupné lúky na bielokarpatských flyšových zosuvoch v minulosti často unikli snahám meliorátorov, neboli intenzifikované – osiate krmovínarskými trávami a hnojené. Vďaka tomu sa na takýchto lokalitách, ak boli aj napriek svojej nedostupnosti tradične obhospodarované, zachovali pestré

lúčne spoločenstvá s výskytom orchideí, ktoré sú predmetom záujmu ochranárov. Na najcennejších plochách, vyhlásených za chránené územia, sa ochranári snažia dojednať pokosenie s vlastními či užívateľmi, väčšinu lokalít však udržiava Správa CHKO, v spolupráci s dobrovoľníkmi. O seno väčšinou nie je zo strany miestnych chovateľov záujem, aj vďaka tomu, že veľkú časť plôch kosíme v neskoroletnom alebo jesennom termíne.

Podľa dovozu je táto minibalíkovačka prvou lastovičkou na území bývalého Československa. Celý stroj je poháňaný benzínovým motorom, ktorý musí mať dostatočný výkon (aspoň 6 kW), takže nie je možné pripojiť ho na rozšírené kosačky MF. Seno musí byť nachystané v riadkoch. Zlisované seno stroj balí do špeciálnej sieťky, balíky majú priemer 50 cm a vážia 20–23 kg. Celá zostava (kosačka s jednou žacou lištou, balíko-

vačka, sieťka na cca 100 balíkov) bola zakúpená Karpatským ochranárskym združením altruistov (KOZA) z dotácie Envirofónu za účelom zefektívnenia údržby lúčnych rezervácií. Kosačka má výbornú svahovú dostupnosť, kosí aj podmosené plochy, zlahnutú trávu, a keď upchatia sa prehryzie aj vrstvovú starinu. Balíkovačku je možné postaviť aj do stodoly a nabalíkovať voľne ložené seno – o takýto produkt je hlavne v zime na trhu veľký záujem. Hlavnou výhodou minibalíkovačky je ľahká manipulácia s balíkmi.

Sylvia Mertonová

Kuriér medzi Bielymi Karpatmi a čiernou Afrikou

Este predtým, než sa cestovanie po celej našej planéte stalo bežnou, takmer každodennou záležitosťou, mohli naši predkovia len s obdivom i trochu závidlivo pozorovať každoročné pravidelné putovanie sťahovavých vtákov od nás do diaľkych exotických krajín a späť.

Z malých druhov spevavcov predstavovali akéhosi posla jari lastovičky, z veľkých druhov bol symbolom prebúdzajúceho sa života bocian (čáp) biely. Tento druh, dobre známy už predškôľakom, hniezdi často v blízkosti ľudí, pričom pri budovaní hniezda využíva rôzne ľudské stavby (komíny, strechy, veže, stĺpy a pod.). Potravu si hľadá hlavne v otvorenej poľnohospodárskej krajine, preto ho v oblasti Bielych Karpat nájdeme len v okrajových častiach – predhoriach, hlbšie preniká len výnimočne pozdĺž väčších riek (napr. údolím Vlár).

Na rozdiel od tohto značne synantropizovaného druhu nachádza odprázdnený domov v hlbokých bielokarpatských lesoch jeho bratranec – bocian (čáp) čierny, ktorý je tak na území CHKO Biely Karpaty i CHKO Biely Karpaty podstatne početnejší. Na rozdiel od svojho extrovertného príbuzného, ktorý sa doslova produkuje po našich obciach a na okolitých lúčach a pasienkoch, kde si hľadá potravu, patrí bocian čierny k tichým introvertom. Jeho domovom sú najhlbšie staré lesy, v Bielych Karpatoch obyčajne bučiny, kde si na mohutných stromoch buduje hniezdo. Vzáone si môže hniezdo postaviť aj na skalách, opäť ale ukrytých v lesnom zákutí. Pretože sa takmer vôbec neočívá, resp. ani neklope zobákom, len málokedy sa nám podarí objaviť mohutnú stavbu z konárov, ktorú každý rok pristavuje. A keďže aj za potravou sledí hlavne v menších horských potokoch, na mokrych lúčach alebo pri vodných nádržiach, môžeme

Bocian čierny loví viac koristi vo vode než bocian biely.

len približne odhadnúť početnosť tohto pomerne veľkého vtáka (dĺžka až 105 cm, rozpätie krídel až 1,9 m, hmotnosť 2,5–3 kg). V poslednom desaťročí sme na slovenskej strane Bielych Karpát identifikovali hniezdá tohto lesného samotára v lesoch nad Horným Srnim, Drietomou a Bzincami (Cetuna), no podľa pozorovania dospelých vtákov v čase hniezdzenia je isté, že hniezdiacich párov je viac. Pravdepodobne hniezdi minimálne jeden pár v Červenokamenskej doline, v Hôrnej Súči, Chocholanskej doline, v lesoch pod Veľkým Lopenikom i Veľkou Javorinou. Na moravskej strane pohoria bude situácia obdobná:

Migrácia

Bocian čierny má príznačné druho-ve meno nielen pre svoje v prevažnej miere čierne sfarbenie, ale aj preto, že s ním korešponduje jeho zimovisko – čierna rovníková a subsahárska Afrika. Na jar sa do svojho domova v strednej Európe vracia o niekoľko dní skôr než bocian biely, obyčajne začiatkom apríla. Bociany z moravsko-slovenského pohoria migrujú cez Balkánsky polostrov a Malú Áziu, na rozdiel od západnejších populácií, ktoré putujú do Afriky i späť cez Pyrenejský polostrov (známa televízna „odyssea“ populárizovaná na ČT 1).

Hniezdzenie

Hniezdíť začína bocian čierny pár dni po prilete, keď si pár opraví staré hniezdo; o niečo neskôr vtedy, keď si musí postaviť nové – často využíva staré

hniezdo väčších dravcov. Do objemného hniezda z konárov znesie samica postupne 2–4 (5) vajcia. Pri sedení na násade sa podieľajú obaja rodičia, v noci sedí vždy samica, mláďatá sa ľahnu približne o 30 dní.

Počas prvých troch týždňov sa pri mláďatách v prachovom sivohnedom páperí zdržuje stále jeden z rodičov, potravu im nosia v intervale 3–5 hodín. Vo vyvinutej potravre prevládajú najprv menšie živočíchy (jarvy obojživelníkov, malé ryby, hmyz), neskôr väčšie sústa (ryby – až 25 cm, žaby, myši). Rybári majú na týchto tichých lovcov niekedy ťažké srdce, pretože v odchovných potokoch dokážu dosť radikálne zdecimovať pstružiu mláď.

Vo veku dvoch mesiacov, keď sú mláďatá preperené do čierneho šatu a začínajú lietať, ich môžeme zastihnúť ako posedávajúci po okolitých stromoch. Od rodičov sa už nelíšia veľkosťou, pomerne dobre ich ale spoznáme podľa farby zobáka a nôh – tie sú u dospelých vtákov červené. Zobák mláďať je spočiatku citrónovožltý, neskôr sivozelený, nohy majú v prvom roku olovovisivú až zelenkastú farbu. Zhruba dva týždne po opustení hniezda ich rodičia ešte krmia, no postupne sa musia naučiť získavať si potravu samé. Je to nevyhnutné, nakoľko koncom augusta sa začínajú túlať a spájať do väčších kŕdľov až nakoniec v septembri opustia rodný kraj a pustia sa na ďalekú cestu do Afriky.

Portrét bociana čierneho

Ochrana bocianov

Bocian čierny, podobne ako jeho príbuzný bocian biely, má v našich končinách pomerne nízku populačnú hustotu, podľa kategórií ohrozenosti (IUCN) je zaradený medzi menej ohrozené druhy (LR-nt – takmer ohrozený). Je preto prirodzené, že tak na Slovensku, ako aj v Českej republike bol zaradený medzi chránené druhy živočíchov, a taktiež je chránený viacerými medzinárodnými dohovormi.

Na rozdiel od afrických zimovísk, kde sa môže stať sprestrením jedálnička domorodcov, mu u nás nehrozí priame nebezpečenstvo zo strany človeka, zastrelil by ho mohol snáď len psychopát. Aj keď tieto majestätne vtáky neskolia šipy či guľky, čhajú tu na ne iné nebezpečenstvá, napríklad drôty a stĺpy elektrických vedení, ktoré si každoročne vyberú svoju obeť aj u bocianov.

Na rozdiel od bociana bieleho, ktorému sa snažíme pomáhať predovšetkým pri stavbe hniezd (umelé hniezdné podložky), bocian čierny najviac ocení našu nevšímavosť. Okrem dostatku potravy, ktorá je viazaná na nenarušené prírodné prostredie, a starých lesných porastov, potrebuje čo možno najmenej rušivých faktorov počas hniezdzenia (ťažba v lese, motorári, cyklísti, hubári).

Dúfajme, že v Bielych Karpatoch mu poskytneme aj v budúcnosti také podmienky, že jeho početnosť sa nezniží a naďalej bude predstavovať pomyselného kuriéra medzi bielokarpatskými bučinami a africkým bušom.

Jozef Májsky
Trenčín

V našich lesoch si najčastejšie buduje hniezdo na starých bukoch.

O bílém kozišku hranostajů

S příchodem chladných podzimních dnů mnohá zvířátka vymění své lehké letní kozišky za husté kožichy s dlouhými chloupky. To proto, aby vydržela dlouhé období mrazů. Paráda jde jaksí bokem, rozhodující je, aby kožich hřál. Najdou se ale zvířátka, která se i na zimu oblékají tak krásně, že jim to kdysi i králové záviděli. Nevěříte? Tak čtete dál.

On ten náš příběh začíná velice dávno, v době, kdy hranostajové – neboť o nich tu povídáme – byli ještě velmi početní. Na Zeleném kopci žila tehdy rozvětvená rodina hranostajů a bylo krásné pozorovat, jak si mláďata těchto lasicovitých šelmiček na sluníčku hrají a jak vesele dovádějí. Jejich hnědočerná srst se na sluníčku matně leskla a sem tam zazářila jejich bílá břiška, když dělali kotmelce a jiné divoké prostocviky.

Jednou koncem května se paní hranostajové narodila paterčata (to je u hranostajů běžné) a představte si, že jedno mládě bylo úplně bílé. Jako právě padlý sníh, jenom špičku ocasu mělo černou. To bylo překvapení! Celá rodina se sběhla podívat se na tu zvláštnost a brzy přicházely i delegace hranostajů ze širšího okolí. Nejprve se všichni divili, ale potom si zvykli a byl klid. Tedy alespoň mezi dospělými. Hranostaj mláďež již tak slušná nebyla. Však to znáte i z našich hřišť či škol. Jakmile se někdo liší, má o posměch postaráno. Proto se Kubík, tak se jmenoval ten malý hranostaj s bílým koziškem, ostatních raději stranil a většinu času zůstával v pelišku. No to víte, kdo by to vydržel? Sotva vyběhl za ostatními ven, hned si přestali hrát a křičeli na něj.

„Sněhulák v létě – kdo to kdy viděl?“

„Hej, Kubo, kde ses tak zmaloval?“ a dokonce na něj složili posměšnou básničku:

„Leze Kuba z postele, peřinu má na těle, teď s ní chodí po lese, kdo ho vidí, těse se.“

Kubík se tedy raději schovával v křoví a to bylo dobře, protože se tak chránil nejen před posměchem vrstevníků, ale i před skutečným nebezpečím.

Jeho bílý kozišek na pasece opravdu zářil do daleka a určitě by přilákal pohled jestřába, divoké kočky nebo v podvečer i ohromného výra, který hnízdil v nedalekých skalách.

Čas tak plynul Kubíkovi velice pomalu a bylo vsuktu málo, z čeho se upřímně radoval. Ale vše se jednou změnilo. Skončilo léto i teplý podzim a prvními ranními mrazíky se ohlásila zima. Hranostajové si méně hráli, více se krmili a postupně se převlékali do zimních hnědošedých, poněkud nevzhledných kožichů. Kubík, který vospěl v pěkného a silného mládence, však zůstal u své bílé barvy a to se mu nyní vyplatilo. Zima byla toho roku opravdu dlouhá a sněhu napadlo jako už dlouho ne. Zelený kopec celý zběhal a hranostajům nastaly těžké časy. Po hmyzu či žížalách a jiné drobné havěti ani památky. Myšky a myšice se skrývaly hluboko pod sněhem a ptáčky byli více než opatrní. Prostě jídla pro hranostaje bylo velice málo, a tak se museli jaksepatří ohánět, aby se nakrmili.

To však přinášelo další problém. Málo potravy měli totiž i jestřábi, výři a dokonce i velcí rysové, kteří během zimy sestoupili z Pohraničních hor až k Zelenému kopci. Hranostajové, kteří ve svých tmavých kožiších běhali po zasněženém lese, byli pro všechny tyto nepřítele snadnou kořistí. Než vyběhl hranostaj na volné prostranství, musel se mnohokrát rozhlédnout a ujistit, že žádné nebezpečí nehrozí. Ale ani potom si nemohl být jistý. Jestřábi útočili střemhlav z korun stromů, rysové ůhali za kmeny a výři nenechali hranostaje v klidu ani v noci.

Jediný, kdo neměl problémy, byl Kubík. Klidně si ve svém bílém kožichu vykračoval krajem lesa i v pravé poledne. V případě nebezpečí stačilo, aby se zastavil. Jeho silueta jako mávnutím kouzelného proutku okamžitě splýnula s okolím a Kubík zmizel. Dokonce ani jestřáb se svým dravčím zrakem Kubíka neviděl! Bylo to vsuktu báječné a Kubík toho jaksepatří využíval. Úlovků měl stále dost, a protože byl dobrák, až do jara se o jídlo dělil s celou rodinou. Díky Kubíkovi tak všichni přečkali tu dlouhou a ošklivou zimu. Hned následující podzim si hranostajové ze Zeleného kopce pořídili bílé kozišky a časem se tak stalo zvykem i v jiných krajích.

Jenže ty překrásné kozišky chránící v zimě před dravci a šelmami kdysi málem zapříčinily vyhubení všech hranostajů. Zalíbily se totiž králům a ti si z nich nechávali šit široké pláště – královské hermelyny. Naštěstí králů je už málo a ti, kteří zbývají, se hermelínem nechlubí, zatímco hranostajové se svými sněhobílými koziškami nám dělají radost i dnes.

Pavel Bezděčka

Zahrada

Pokud máte tu možnost, jistě potvrdíte, že zahrada u domu přináší bezprostřední radost z přírody. A samozřejmě je to i ideální místo, kde lze z přírody něco těžit – ovoce a zeleninu, což ovšem vyžaduje dobrou péči od jara do podzimu.

Zahrady vypadají různé, především podle toho, kdo na ní hospodář. Kupodivu se zahrady příliš neliší mezi jednotlivými zeměmi, a to je asi důvod, proč se ani zahradnické pojmy na Slovensku a v České republice moc nerozdcházejí.

Hodně slov lze používat v obou jazycích, ať už se jedná o základní věci, jako je zemina, rašelina či osivo, nebo o zelené – listnáče, trvalky, letničky, sorta nebo okrasné či popínavé rostliny (*rastliny*).

Také pojmy pro různé stavební prvky a vybavení Slováky a Čechy či

Moravany nerozdělují, např. šopa, chodníček, obruba, terasa, skalka, skleník, lavička, (živý) plot. Podobně česko-slovenská jsou rozličná nářadí (*náradie*), např. motyka, motyčka, lopata, sekera, pluh, brány, kosa, cepy, či rozprašovač.

Někdy se liší česká a slovenská zahradnická slova jen diakriticky, nebo o písmeno nebo dvě, jako tomu je u třeba u sloves stříhat (*strihať*), okopávat (*okopávať*), plít (*plieť*), sít (*siať*), sázet (*sadiť*) nebo kosit (*kosiť*), či u slova cibuloviny (*cibuľoviny*). Zásadně se neliší ani trávník (*trávník*), dřevina (*drevina*), sazenice (*sađenica*), hadice (*hadica*), studna (*studňa*), jezírko (*jazierko*), pilka (*piľka*), řez (*rez*), řezačka (*rezačka*), kypřič (*kyp-*

rič), stříkačka (*striekačka*), válec (*válec*), žetvaňák (*rebrinák*), obračec (*obracač*), krumpáč (*krompáč*), altánek (*altánek*), obilí (*obilie*) nebo škůdce (*škodca*).

Následuje malý tabulkový slovníček rozdílnějších pojmů, u kterých by mohlo dojít k nedorozumění.

**Jan W. Jongepier
Katarína Devánová
Adamské Kochianovce**

bedýnka	debníčka	ryč	ryl
dvouletka	dvojročka	sekačka	kosačka
hrábě	hrable	shrabovač	hrabačka
jehličnan	ihličnan	srp	kosák
kolečka	řůn	trakař	tragač
konev	krhla	truhlík	hrantik
kurník	kurín	záhon	hriadka
pleveľ	burina	zahradnické nůžky	záhradnicke nožnice

Konference „Karpatské louky“

17. – 18. dubna 2008 proběhla v hotelu Jelenovská ve Vlačských Kloboukách závěrečná konference k projektu UNDP GEF „Karpatské louky“.

Cílem celého projektu bylo společně hledání souladu mezi ochranou přírody a šetrným hospodařením, hledání cest k odstranění překážek pro rozvoj malého a středního podnikání na venkově a nalezení možnosti dobré spolupráce mezi zemědělci, ochranou přírody, samosprávou a státní správou. Jednání se zúčastnili mimo jiné i zástupci Ministerstva zemědělství, Ministerstva životního prostředí, Agentury ochrany přírody a krajiny a pracovníci regionálních zemědělských agentur.

Odborníci z oblasti ochrany přírody a zemědělství prezentovali výsledky výzkumů a analýz, které byly součástí projektu běžícího od roku 2006. Závěry z těchto výzkumů byly srovnávány

s nastavením současných Agro-*envi* opatření a možnostmi, které nabízí Program péče o krajinu. V diskusi zazněly názory J. Balady, F. Žáka a Z. Miklase, soukromé hospodařících zemědělců, kteří mají s čerpáním dotací z obou zdrojů několikileté zkušenosti. V souvislosti s Agro-*envi* opatřeními poukázali především na nedostatek koordinace mezi resorty zemědělství a ochrany přírody – příkladem za všechny je nesmyslné krácení plateb o 112 €/ha v l. zóně CHKO. Jedním z řešení diskutovaných problémů by mohly být individuální faremní plány, které fungují v některých zemích Evropské unie. Jejich příprava je však finančně i časově náročná.

Na konferenci byly představeny regionální známky Tradice Bílých Karpat a "Vyrobeno v Beskydech" sloužící k podpoře místní produkce a nepřímo tak přispívající k ochraně krajiny prostřednictvím podpory drobných podnikatelských aktivit obyvatel moravských Karpat. Na

závěrečné exkurzi se pracovníci Správy CHKO Bílé Karpaty podělili o zkušenosti s přípravou a realizací managementového plánu pro PR Jalovcová stráň, který je dobrým příkladem nutnosti brát při ochraně přírody v potaz nejen zájmy ochrany přírody, ale také hledisko zemědělce.

Jan Urbančíková

PRO CHYTRÉ DĚTI

Je jenom jeden druh savců, kteří dokáží létat stejně jako ptáci. Jsou to netopýři. Protože je veřejnost o těchto bezesporu zajímavých živočiších jen málo obeznána, koná se pravidelně na konci srpna Evropská noc pro netopýry.

Již v minulém čísle jste měli možnost přiblížit si život netopýra. Jestli se vám podařilo bez úhony projít bludištěm, odhalili jste, že svoje letní kolonie staví často i ve škvírách panelových domů.

Dnes tedy o netopýrech - správně letounech (*Chiroptera*) - dozvíte něco dalšího.

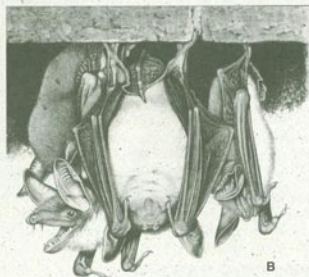
I. Poznáš, která z následujících jmen netopýrů jsou skutečná, a která smyšlená?

Netopýř večerní
Netopýř pestrý
Netopýř pískavý
Netopýř vodní
Netopýř divoký
Vrápenc malý
Vrápenc černý
Netopýř velkouchý
Netopýř jeskynní

II. Netopýři jídelniček

Netopýři se neživí veškerým hmyzem, ale vybírají si (specializují se) jen určité druhy. Přifad k následujícím druhům, co jim nejvíce chutná.

a) Netopýř velký	1. Sbírá hmyz létající nad vodou
b) Netopýř rezavý	2. Sbírá hmyz po zemi lezoucí
c) Netopýř fasnatý	3. Loví vysoko létající hmyz
d) Netopýř vodní	4. Prohlíží karuny stromů a sbírá hmyz z listů

III. Testík o netopýrech

- Netopýři se dožívají v průměru věku...
a) 7 let
b) 15 let
c) 2 let
- Ze stavu strnulosti se netopýř dokáže probudit a ohřát své tělo o 30° C už za...
a) 10-20 minut
b) 30-80 minut
c) 1-2 hodiny
- Netopýř za den spofádá tolik hmyzu jako je...
a) 1/2 jeho hmotnosti
b) 1/10-1/4 jeho hmotnosti
c) 1/1 jeho hmotnosti
- Pro orientaci používají netopýři mimo jiné tzv. echolokaci (sonar). Vydávají nosem či pusou soustavu zvuků, které jsou pro lidské ucho neslyšitelné, a zvuk odražený od okolí vnímají ušima. Kolikrát za sekundu vykřikne netopýř vřhající se ke kořisti?
a) 10-20
b) 50-100
c) 200 i více
- Mláďata zpočátku sají mléko od matky, pak jsou ale 'odkázáni na samostatný lov. Kolik z 10 mladých netopýrů nezvládne tuto zkoušku dospělosti krmít sám sebe a zahyne?
a) 2
b) 5
c) 8

IV. Poznáš, na kterém obrázku je netopýř a na kterém vrápenec?

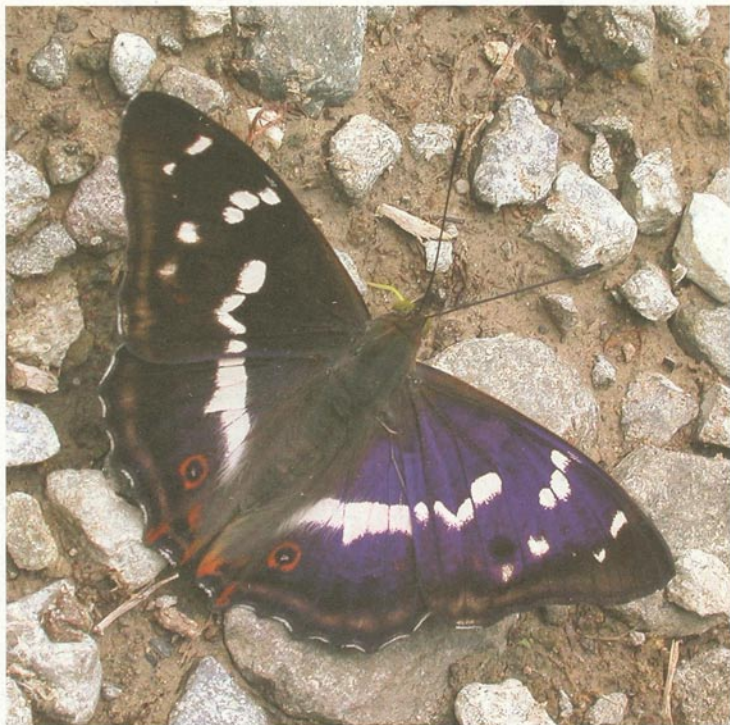
Správná odpověď z minulého čísla:

Netopýři mohou mít svoje letní kolonie třeba i ve škvírách panelových domů.

RWE Transgas Net. Blíž přírodě.

Zajišťujeme bezpečnou přepravu zemního plynu ▪ Ochrana životního prostředí pro nás představuje neodmyslitelnou součást aktivit ▪ V letošním roce přispějeme ke zpřístupnění až deseti přírodních lokalit veřejnosti ▪ Pomáháme rozšířit povědomí o životním prostředí a přiblížit přírodu dětem a mládeži ▪ Jsme generálním partnerem Českého svazu ochránců přírody a Národního parku Podyjí.

RWE Transgas Net – Váš spolehlivý přepravce zemního plynu

Projekt byl podpořen v grantovém řízení MŽP.
Materiál nemusí vyjadřovat stanoviska MŽP.

Výplátne hrazeno v hotovosti
Distribuce v ČR povolena Ministerstvem kultury
pod registračním číslem MK ČR E12382.

Vzdělávací a informační středisko Bílé Karpaty
Bartolomějské nám. 47
698 01 Veselí nad Moravou

Cena 25 Kč, 25 Sk

9 771211 363000